EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 9.10.2024
COM(2024) 469 final

2024/0258 (COD)

Ehdotus

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS

Moldovan tasavallan uudistus- ja kasvutukivälineen perustamisesta

PERUSTELUT

Euroopan unionin (EU) laajentumispolitiikka on edelleen keskeisen tärkeää rauhanomaisen, vakaan, vahvan ja yhtenäisen Euroopan turvaamiseksi ja edistämiseksi. Venäjän Ukrainaa vastaan käymä hyökkäyssota osoittaa, että määrätietoiselle geostrategiselle panostukselle on tarve. Moldovan tasavallan, jäljempänä ’Moldova’, jäsenyys Euroopan unionissa on unionin poliittisten, taloudellisten ja turvallisuuteen liittyvien etujen mukaista. Se on suora vastaus moldovalaisten Eurooppaan suuntautuviin pyrkimyksiin ja edistää heidän taloudellista ja sosiaalista asemaansa sekä entistä turvallisempaa, rauhanomaisempaa ja vauraampaa tulevaisuutta.

Moldovan sosioekonominen lähentyminen EU:hun alkoi vuonna 2014, kun EU:n ja Moldovan välinen assosiaatiosopimus sekä pitkälle menevä ja laaja-alainen vapaakauppa-alue tulivat väliaikaisesti voimaan. Itäistä kumppanuutta koskevan talous- ja investointisuunnitelman kautta EU on yhteistyössä kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa mobilisoinut jo 1,6 miljardia euroa julkisia ja yksityisiä investointeja lippulaivahankkeisiin Moldovaa varten. Talous- ja investointisuunnitelma on kannustanut investoimaan kriittisiin aloihin, kuten yhteyksien toimivuuteen, energiatehokkuuteen, liiketoiminnan kehittämiseen ja kilpailukykyyn. EU:n jäsenyysnäkymät antoivat vuonna 2022 Moldovalle sysäyksen toteuttaa rakenneuudistuksia ja nopeuttaa lainsäädäntönsä yhdenmukaistamista EU:n säännöstön kanssa erityisesti oikeusvaltioperiaatteen kaltaisten peruskysymysten osalta, jotta se pääsisi sisämarkkinoille varhaisessa vaiheessa. Moldovan kykyyn elvyttää talouskasvuaan ja edetä tarvittavissa sosioekonomisissa uudistuksissa vaikuttivat kuitenkin voimakkaasti covid-19-pandemia ja Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan aiheuttama taloudellinen ja sosiaalinen rasitus sekä Venäjän pyrkimykset horjuttaa Moldovan vakautta disinformaatiokampanjoiden sekä talous- ja energiapoliittisen pakottamisen avulla. Moldova lukeutuu alueen köyhimpiin maihin, ja sen bruttokansantuote (BKT) asukasta kohden jää edelleen 29 prosenttiin EU:n keskiarvosta, eli umpeen kurottava ero EU:n tasoon nähden on merkittävä. Nykyisen talouskasvun ja hitaan lähentymisvauhdin vuoksi maa ei pääse etenemään nopeasti kohti EU:n jäsenyyttä ilman päättäväistä poliittista ja taloudellista tukea myös jatkossa.

Esittämällä Länsi-Balkanin uuden kasvusuunnitelman vuonna 2023 EU on tunnustanut, että on tärkeää tukea Länsi-Balkanin kumppaneita. EU on osoittanut horjumatonta tukeaan Ukrainalle erityisellä Ukrainan tukivälineellä. Länsi-Balkanin kasvusuunnitelma otettiin käyttöön alueen maiden auttamiseksi EU:n lähentymisen haasteisiin vastaamisessa ja niiden liittymisprosessin nopeuttamiseksi. Ehdotettu rahoitusapu tuli nykyisen taloudellisen tuen lisäksi. Komissio tarjoaa Moldovan taloudelle ja yhteiskunnalle uuden ja vertailukelpoisen kimmokkeen esittämällä Moldovan kasvusuunnitelman (joka esitellään yksityiskohtaisesti asiaan liittyvässä komission tiedonannossa). Sillä kannustetaan uudistuksiin ja investointeihin, joita tarvitaan liittymisprosessin nopeuttamiseksi ja Moldovan talouden kasvun vauhdittamiseksi maan kansalaisten hyväksi.

Moldovan kasvusuunnitelma perustuu kolmeen pilariin:

- nopeutetaan sosioekonomisia ja perustavanlaatuisia uudistuksia,
- edistetään pääsyä Euroopan unionin sisämarkkinoille,
- lisätään rahoitusapua erityisellä Moldovan uudistus- ja kasvutukivälineellä, jäljempänä ’tukiväline’.

Näiden kolmen pilarin avulla, jotka vahvistavat toisiaan ja perustuvat assosiaatiosopimuksen ja pitkälle menevän ja laaja-alaisen vapaakauppa-alueen mukaiseen uudistusprosessiin sekä

talous- ja investointisuunnitelman tuloksiin, käsitellään heikon talouskasvun taustalla olevia rakenteellisia syitä yhdentymisen sosioekonomisten hyötyjen tuottamiseksi ennen EU:hun liittymistä. Tässä asetuksessa keskitytään Moldovan kasvusuunnitelman kolmanteen pilariin.

Ehdotettu tukiväline perustuu läheisesti Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvutukivälineeseen[1].

Kasvusuunnitelman keskeisenä osana toimivan tukivälineen myötä otetaan käyttöön vahva ehdollisuus, sillä **EU-rahoituksen maksamisen edellytyksenä on saavutettu edistys uudistusten täytäntöönpanossa**, erityisesti sosioekonomisen lähentymisen ja kilpailukyvyn parantamisen sekä perusasioissa edistymisen alalla.

Tukiväline rahoitetaan Moldovalle osoitetuista 420 miljoonan euron kahdenvälisistä määrärahoista naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineestä – Globaali Eurooppa, jäljempänä ’NDICI – Globaali Eurooppa’, vuosina 2025–2027.

Vuosina 2025–2027 Moldovalle tukivälineen kautta myönnettävät enimmäismäärärahat ovat 1 785 miljoonaa euroa (käypinä hintoina). Tämä summa sisältää enintään 1 500 miljoonaa euroa edullisia lainoja ja 285 miljoonaa euroa tukea, jota ei makseta takaisin. Edellä mainitun Moldovalle suoritettaviin maksuihin käytettävissä olevan enimmäismäärän lisäksi yhteisestä vararahastosta varataan 135 miljoonaa euroa lainojen rahoittamiseen.

Tuki, jota ei makseta takaisin, kattaa unionin myöntämän tuen hankkeille, jotka on hyväksytty naapuruuspolitiikan investointijärjestelyssä, jäljempänä ’NIP’, joka on yksi asetuksen (EU) 2021/947 32 artiklassa tarkoitetuista alueellisista investointijärjestelyistä, sekä täydentävän tuen. Tähän täydentävään tukeen sisältyy kansalaisjärjestöille annettava tuki ja tekninen tuki, mikä helpottaa uudistusten täytäntöönpanoa ja Moldovan etenemistä kohti EU-jäsenyyttä.

Lisäksi tukivälineen odotetaan saavan liikkeelle enintään 2 500 miljoonaa euroa uusia investointeja kansainvälisiltä rahoituslaitoksilta ja yksityiseltä sektorilta. Länsi-Balkanin investointikehyksen tavoin NIP on tärkein väline investointien toteuttamisessa. Itäistä kumppanuutta koskeva **talous- ja investointisuunnitelma** johti keskeisiin investointeihin, joita jatketaan kasvusuunnitelman puitteissa. Investoinnit ohjataan aloille, jotka vaikuttavat keskeisesti sosioekonomiseen kehitykseen: yhteydet (kestävä liikenne mukaan lukien), energia, vihreä siirtymä ja digitalisaatio sekä koulutus ja osaamisen kehittäminen. Täytäntöönpano toteutetaan yhteistyössä kansainvälisten rahoituslaitosten ja EU:n jäsenvaltioiden kehityspankkien kanssa, ja se houkuttelee lisäinvestointeja myös yksityiseltä sektorilta.

Jotta Moldova voisi hyödyntää täysimääräisesti kasvusuunnitelmassa esitetyt mahdollisuudet, sen odotetaan laativan uudistusohjelman. Uudistusohjelmassa esitetään **keskeiset sosioekonomiset ja perustavanlaatuiset uudistukset**, jotka maa aikoo toteuttaa vuosina 2025–2027 nopeuttaakseen lähentymistään EU:hun. Komissio arvioi ja hyväksyy uudistusohjelman.

Uudistusohjelma on yhdenmukainen maan kasvustrategian kanssa, ja sillä puututaan maan kestävän ja osallistavan kasvupolun rakenteellisiin puutteisiin.[2]

Vähintään 25 prosenttia Moldovan talousarvioon erittäin edullisina lainoina myönnetystä määrästä osoitetaan vaiheittain NIP:hen keskeisten investointien täytäntöönpanon varmistamiseksi. Tämä sisältyy kahdenvälisiin määrärahoihin ja täydentää NIP:n tukea, jota ei makseta takaisin.

---

1 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1449, annettu 14 päivänä toukokuuta 2024, Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvutukivälineen perustamisesta.

2

Länsi-Balkanin kasvusuunnitelman tavoin uusi tukiväline pannaan täytäntöön mekanismeilla, jotka on valittu uudistusten ja niihin liittyvien investointien nopean toteuttamisen maksimoimiseksi. Samalla ylläpidetään tarvittavia tarkastuksia ja minimoidaan Euroopan komissiolle, Moldovalle ja muille täytäntöönpanokumppaneille aiheutuva hallinnollinen rasitus. Pääomasijoitusten ohjaaminen NIP:n kautta tarjoaa lisävarmuutta fidusiaarisia riskejä vastaan, sillä NIP:ssä on vakiintuneet varainhoidon valvontajärjestelmät, jotka perustuvat myös täytäntöönpanosta vastaavien rahoituslaitosten pilariarvioituihin valvontastandardeihin. NIP tarjoaa yhtenäisen kehyksen komission, EU:n jäsenvaltioiden, kahdenvälisten avunantajien ja rahoituslaitosten väliselle yhteistyölle. Kaikki investoinnit perustuvat ”ei merkittävää haittaa”- ja ”ketään ei jätetä” -periaatteisiin. Lisäksi niillä edistetään laajempaa tavoitetta eli autetaan aluetta siirtymään kohti vihreää, ilmastoneutraalia, ilmastokestävää, digitaalista ja osallistavaa taloutta, joka on yhdenmukainen EU:n sääntöjen ja normien kanssa.

Suorat maksut kansalliseen talousarvioon ja varojen asettaminen saataville investointiehdotusten toimittamiseksi edellyttävät uudistusten täytäntöönpanon edistymistä ja uudistusohjelmassa määritettyjen maksuehtojen täyttymistä. Maksuehtoihin on sisällyttävä joukko laadullisia ja määrällisiä tavoitteita maksuille sekä maksuaikataulu.

Makrotalouden vakaus, moitteeton julkinen varainhoito sekä talousarvion läpinäkyvyys ja valvonta ovat yleisiä ehtoja, joiden on täytyttävä, ennen kuin varoja voidaan vapauttaa.

Maksut suoritetaan ennakkoon sovitun puolivuosittaisen aikataulun mukaisesti Moldovan asianmukaisesti perusteltujen pyyntöjen perusteella sen jälkeen, kun komissio on tarkistanut asiaankuuluvien maksuehtojen täyttymisen. Jos maksuehdot eivät täyty, komissio pidättää tai vähentää vastaavan määrän maksusta.

Pidätetyt varat voidaan maksaa 12 kuukauden kuluessa uudistusohjelmassa vahvistetusta alkuperäisestä määräajasta edellyttäen, että maksuehdot ovat tällä välin täyttyneet.

Kasvusuunnitelmassa esitettyjen kolmen pilarin täytäntöönpano tukee suuressa määrin liittymisprosessia nopeuttamalla Moldovan mukautumista EU:n arvoihin, normeihin ja säädöksiin.

- **Yhdenmukaisuus muiden alaa koskevien politiikkojen säännösten kanssa**

Tästä tukivälineestä myönnettävä tuki on yhdenmukaista Moldovalle myönnettävän muun kahdenvälisen tuen kanssa sekä muiden EU:n välineiden, erityisesti NDICI – Globaali Eurooppa -välineen, kautta annettavan alueellisen tuen kanssa ja täydentää niitä. Se perustuu osana jäsenyysvalmisteluja toteutettaviin uudistuksiin assosiaatio-ohjelman mukaisesti. Se myös vahvistaa nykyistä tukea ja antaa Moldovalle mahdollisuuden nopeuttaa itäistä kumppanuutta koskevan talous- ja investointisuunnitelman täytäntöönpanoa maassa. Sen tavoitteiden saavuttamiseksi olisi kiinnitettävä erityistä huomiota aloihin, jotka ovat todennäköisesti kestävän sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen kannalta keskeisiä, kuten yhteyksiin, liikenteeseen, energiaan, digitaaliseen siirtymään, innovointiin, koulutukseen kaikilla tasoilla ja osaamisen kehittämiseen.

- **Yhdenmukaisuus unionin muiden politiikkojen kanssa**

Asetuksen täytäntöönpano on yhdenmukaista muiden ulkoisen toiminnan ja ulkopolitiikan alojen (kuten laajentumispolitiikan, naapuruuspolitiikan sekä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan) kanssa. Tukiväline täydentää näitä toimia nopeuttamalla Moldovan kestävää sosioekonomista lähentymistä EU:n kanssa valmisteltaessa EU:n jäsenyyttä.

2. OIKEUSPERUSTA, TOISSIJAISUUSPERIAATE JA SUHTEELLISUUSPERIAATE

- **Oikeusperusta**

Ehdotus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä ’SEUT-sopimus’, 212 artiklaan. Komissio esittää sen SEUT-sopimuksen 294 artiklassa vahvistettua menettelyä noudattaen.

- **Toissijaisuusperiaate (jaetun toimivallan osalta)**

Ehdotetulla välineellä tuetaan Moldovan lähentymistä EU:n kanssa laajentumispolitiikan yhteydessä. EU:lla onkin parhaat edellytykset tarjota tällaista tukea. Moldovan valmistautumista EU-jäsenyyteen voidaan parhaiten edistää EU:n tasolla.

Kun otetaan huomioon tarvittavan avun mittasuhteet, EU:lla on ainutlaatuinen asema antaa Moldovalle pitkäkestoista ulkoista apua oikea-aikaisesti, koordinoidusti ja johdonmukaisesti. EU voi hyödyntää lainanottokapasiteettiaan ja tarjota Moldovalle luottoja edullisin ehdoin. Se voi myös antaa tukea, jota ei makseta takaisin, ja takauksia monivuotisella perspektiivillä.

EU:n Moldovan-edustusto voi varmistaa kattavan tiedonsaannin Moldovaan vaikuttavista tapahtumista. Näin EU pysyy ajan tasalla uusista tarpeista ja olosuhteista ja voi mukauttaa tuen muuttuviin tarpeisiin tiiviissä yhteistyössä muiden kahdenvälisten tai monenvälisten avunantajien kanssa.

- **Suhteellisuusperiaate**

Ehdotus on suhteellisuusperiaatteen mukainen, koska siinä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tavoitteiden saavuttamiseksi Euroopan tasolla.

Tukivälinettä ehdotetaan kohdennetuksi toimeksi nopeutettujen uudistusten tukemiseksi maassa, jonka on kurottava kiinni välimatkaa EU:hun, jotta varmistetaan EU:n sujuva ja molempia osapuolia hyödyttävä laajentuminen. Välineen rakenne perustuu mahdollisimman pitkälle olemassa olevaan tukirakenteeseen (NDICI – Globaali Eurooppa) ja samoihin rahoitusmalleihin (esimerkiksi NIP), jotka perustuvat olemassa oleviin mutta yksinkertaistettuihin välineisiin (tulosperusteiset välineet).

- **Toimintatavan valinta**

SEUT-sopimuksen 212 artiklan mukaisesti toimenpiteet yhteistyön toteuttamiseksi EU:n ulkopuolisten maiden kanssa hyväksytään tavanomaista lainsäädäntömenettelyä noudattaen. Kyseisten määräysten mukaisesti tämä ehdotus on asetus, jotta voidaan varmistaa sen yhdenmukainen soveltaminen, kaikilta osin sitova luonne ja suora sovellettavuus.

3. JÄLKIARVIOINTIEN, SIDOSRYHMIEN KUULEMISTEN JA VAIKUTUSTENARVIOINTIEN TULOKSET

- **Jälkiarvioinnit/toimivuustarkastukset**

Ei sovelleta.

- **Sidosryhmien kuuleminen**

Virallista sidosryhmien kuulemista ei voitu toteuttaa ehdotuksen valmistelun kiireellisyyden vuoksi. Tavoitteena on, että Euroopan parlamentti ja neuvosto voisivat hyväksyä ehdotuksen hyvissä ajoin, jotta sitä voitaisiin alkaa soveltaa vuonna 2025.

EU varmistaa asianmukaisen viestinnän ja näkyvyyden tukivälineen tavoitteista ja sen soveltamisalaan kuuluvista toimista Moldovassa, unionissa ja laajemmaltikin.

- **Asiantuntijatiedon keruu ja käyttö**

Ei sovelleta

- **Vaikutustenarviointi**

Vaikutustenarviointi laaditaan ehdotusta tukevana komission yksiköiden valmisteluasiakirjana kolmen kuukauden kuluessa asetuksen hyväksymisestä.

- **Sääntelyn toimivuus ja yksinkertaistaminen**

Ei sovelleta

- **Perusoikeudet**

Välineestä myönnettävän tuen ennakkoehtona on, että Moldova ja sen instituutiot jatkavat toimivien demokratian mekanismien noudattamista, mukaan lukien parlamentaarinen monipuoluejärjestelmä ja oikeusvaltioperiaate, ja takaavat ihmisoikeuksien, myös vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksien, kunnioittamisen. Moldovan sitoutuminen uudistuksiin ja viranomaisten ilmaisema vahva poliittinen tahto ovat myönteisiä merkkejä, jotka vahvistaa komission tiedonantoon vuoden 2023 laajentumispaketista sisältyvä arvio.

4. TALOUSARVIOVAIKUTUKSET

Tukivälineen kautta myönnetään vuosina 2025–2027 enintään 1 920 miljoonaa euroa kaikentyyppistä tukea varten. Tästä summasta 420 miljoonaa euroa on tukea, jota ei makseta takaisin, mukaan lukien rahoitusvastuut, ja se rahoitetaan Moldovan kahdenvälisistä määrärahoista NDICI – Globaali Eurooppa -välineen kautta vuosina 2025–2027, ja 1 500 miljoonaa euroa on EU:n myöntämiä edullisia lainoja.

Yhteisen vararahaston lainojen rahoitusaste on 9 prosenttia. Rahoitusvastuut saadaan tuesta, jota ei makseta takaisin, Moldovan kahdenvälisistä määrärahoista vuosina 2025–2027 NDICI – Globaali Eurooppa -välineen kautta.

Tuesta, jota ei makseta takaisin, osoitetaan 1 prosentti (4,2 miljoonaa euroa) tukivälineen hallinnointiin liittyviin teknisen ja hallinnollisen avun menoihin, kuten seuranta-, viestintä-, tarkastus- ja arviointikustannuksiin.

5. LISÄTIEDOT

- **Toteuttamissuunnitelmat, seuranta, arviointi ja raportointijärjestelyt**

Asetuksessa vahvistetaan täytäntöönpanoa, seurantaa, raportointia ja arviointia koskevat yksityiskohtaiset säännökset.

Komissio seuraa tiiviisti tukivälineen täytäntöönpanoa. Komissio tekee perussopimuksia kaikilta osin noudattaen tukivälineen täytäntöönpanossa yhteistyötä Euroopan ulkosuhdehallinnon kanssa varmistaakseen EU:n ulkoisen toiminnan johdonmukaisuuden.

Moldovan olisi otettava käyttöön seurantajärjestelmä, joka perustuu komission vahvistamiin kriteereihin, ja sen odotetaan raportoivan komissiolle vuosittain uudistusohjelmansa täytäntöönpanosta. Tähän sisältyy raportointi edistyksestä uudistusohjelmassa esitettyjen

tavoitteiden saavuttamisessa, sisäisen valvonnan järjestelmän parantamisesta, talousarvion toteuttamisesta sekä mahdollisista aiheettomasti maksetuista tai väärinkäytetyistä ja EU:n lopulta takaisin perimistä määristä.

Komissio toimittaa Euroopan parlamentille, neuvostolle ja asetuksen 27 artiklassa tarkoitetulle komitealle vuotuisen arvion tukivälineestä myönnettyjen varojen käytöstä.

Komissio tekee myös asetuksen jälkiarvioinnin.

- **Selittävät asiakirjat (direktiivien osalta)**

Ei sovelleta

- **Ehdotukseen sisältyvien säännösten yksityiskohtaiset selitykset**

Asetuksessa vahvistetaan täytäntöönpanoa, seurantaa, raportointia ja arviointia koskevat yksityiskohtaiset säännökset.

Välineen täytäntöönpano tapahtuu varainhoitoasetuksessa säädettyjen muotojen ja täytäntöönpanomenetelmien mukaisesti.

Komissio seuraa tiiviisti tukivälineen täytäntöönpanoa. Komissio tekee perussopimuksia kaikilta osin noudattaen tukivälineen täytäntöönpanossa yhteistyötä Euroopan ulkosuhdehallinnon kanssa varmistaakseen EU:n ulkoisen toiminnan johdonmukaisuuden.

Moldovan olisi otettava käyttöön seurantajärjestelmä, joka perustuu komission vahvistamiin kriteereihin, ja sen odotetaan raportoivan komissiolle vuosittain uudistusohjelmansa täytäntöönpanosta. Tähän sisältyy raportointi edistyksestä ohjelmassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamisessa, sisäisen valvonnan järjestelmän parantamisesta, talousarvion toteuttamisesta sekä mahdollisista aiheettomasti maksetuista tai väärinkäytetyistä ja EU:n lopulta takaisin perimistä määristä.

Komissio toimittaa Euroopan parlamentille, neuvostolle ja asetuksen 27 artiklassa tarkoitetulle komitealle vuotuisen arvion tukivälineestä myönnettyjen varojen käytöstä.

Komissio tekee myös asetuksen jälkiarvioinnin.

- **Ehdotukseen sisältyvien säännösten yksityiskohtaiset selitykset**

Tällä asetuksella perustetaan Moldovan uudistus- ja kasvutukiväline.

Asetuksen I luku (Yleiset säännökset) kattaa tukivälineen kohteen (1 artikla), määritelmät (2 artikla), tukivälineen yleiset ja erityiset tavoitteet (3 artikla), yleiset periaatteet (4 artikla) ja tuen ennakkoehdot (5 artikla).

Asetuksen II luvussa säädetään tukivälineen rahoitusta ja täytäntöönpanoa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä. Asetuksen 6 artiklassa säädetään tukivälineen täytäntöönpanosta tukena, jota ei makseta takaisin (ja joka rahoitetaan Moldovan kahdenvälisistä määrärahoista vuosina 2025–2027 NDICI – Globaali Eurooppa -välineen kautta), ja lainojen muodossa annettavana tukena. Asetuksen 7 artiklassa kuvataan henkilöiden ja yhteisöjen osallistumiskelpoisuutta. Asetuksen 8 artikla kattaa komission ja Moldovan välisen tukivälinettä koskevan sopimuksen, jossa vahvistetaan erityisesti tarkastus- ja valvontasäännökset sekä maksujen suorittamista koskevat velvoitteet ja ehdot.

Asetuksen III luvussa (Uudistusohjelma) esitetään uudistusohjelman laatimista koskevat vaatimukset ja perusteet (9 artikla) sekä rahoitusperiaatteet, mukaan lukien maksuehdot (10 artikla). Asetuksen 11 artiklassa esitetään yksityiskohtaisesti uudistusohjelma, joka Moldovan on toimitettava, tähän liittyvä menettely sekä asiat, jotka uudistusohjelman olisi sisällettävä, mukaan lukien tukivälineestä rahoitettavat uudistukset ja investointialat, sekä järjestelmät tukivälineestä myönnettyjen varojen käyttöön liittyvien sääntöjenvastaisuuksien, petosten, lahjonnan ja eturistiriitojen ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi ja korjaamiseksi.

Komissio arvioi uudistusohjelmaa 12 artiklassa vahvistettujen kriteerien mukaisesti. Se tekee 13 artiklassa kuvatun täytäntöönpanopäätöksen, jossa vahvistetaan lainatuen ohjeellinen määrä, joka maksetaan, jos maksuehdot ja -aikataulu täyttyvät, sekä ennakkomaksu, jonka osalta Moldova on tukikelpoinen. Asetuksen 14 artiklassa säädetään Moldovan mahdollisuudesta ehdottaa muutettua uudistusohjelmaa ja pyytää komissiota muuttamaan täytäntöönpanopäätöstään.

Asetuksen 15 artikla kattaa komission ja Moldovan väliset lainasopimukset ja komissioon sovellettavat markkinoilta lainaamista koskevat säännöt. Asetuksen 16 artiklassa vahvistetaan rahoitusvastuuta koskevat määräykset. Moldovalle suoritettavia ennakkomaksuja koskevat säännöt vahvistetaan 17 artiklassa; maksaminen edellyttää, että 5 artiklan mukaiset ennakkoehdot täyttyvät. Asetuksen 18 artiklassa kuvataan naapuruuspolitiikan investointijärjestelyn puitteissa toteutettavia hankkeita. Asetuksen 19 artiklassa esitetään yksityiskohtaisesti, miten maksut suoritetaan, kun sekä makrotaloudelliseen vakauteen, moitteettomaan julkiseen varainhoitoon ja talousarvion läpinäkyvyyteen ja valvontaan liittyvät yleiset edellytykset että uudistusohjelmassa vahvistetut maksuehdot täyttyvät.

Maksut suoritetaan puolivuosittain sen jälkeen, kun Moldova on esittänyt varojen vapauttamista koskevan pyynnön täytettyään asiaankuuluvat maksuehdot tyydyttävällä tavalla laadullisten ja määrällisten tavoitteiden osalta. Jos komissio antaa kielteisen arvion, myönnettävästä määrästä pidetään osuus, joka vastaa täyttämättömiä maksuehtoja. Pidätetyt varat voidaan vapauttaa vasta, kun Moldova on myöhemmässä varojen vapauttamista koskevassa pyynnössään perustellut asianmukaisesti, että se on toteuttanut tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että asiaankuuluvat maksuehdot täyttyvät tyydyttävästi. Artiklassa 19 säädetään myös, että laadullisista tai määrällisistä tavoitteista, joita ei ole saavutettu 31 päivään joulukuuta 2028 mennessä, ei makseta mitään määriä. Samalla siinä valtuutetaan komissio alentamaan määriä, jos Moldovan toiminta vaikuttaa EU:n taloudellisiin etuihin tai jos Moldova laiminlyö vakavasti tukivälineen puitteissa tehdyistä sopimuksista johtuvaa velvoitetta. Asetuksen 20 artiklassa vahvistetaan säännöt, jotka koskevat avoimuutta uudistusohjelman täytäntöönpanoa varten rahoitusta saavien henkilöiden ja yhteisöjen osalta.

Asetuksen IV luvussa (EU:n taloudellisten etujen suojaaminen) vahvistetaan säännökset, joita komission ja Moldovan on noudatettava varmistaakseen tukivälineen täytäntöönpanon tehokkaan valvonnan. Asetuksen 21 artiklassa vahvistetaan velvoitteet, jotka on otettava huomioon tukivälinettä koskevassa sopimuksessa. Näihin kuuluvat aiheelliset toimenpiteet EU:n taloudellisia etuja vahingoittavien petosten, lahjonnan, eturistiriitojen ja sääntöjenvastaisuuksien ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi ja korjaamiseksi, päällekkäisen rahoituksen välttämiseksi, oikeudellisten toimien toteuttamiseksi väärinkäytettyjen varojen perimiseksi takaisin, riittävien tietojen keräämiseksi tukivälineen varojen saajista, ja oikeuksien myöntämiseksi komissiolle, Euroopan petostentorjuntavirastolle, jäljempänä ’OLAF’ ja Euroopan syyttäjänvirastolle, jäljempänä ’EPPO’. Asetuksen artiklan 21 nojalla komissio voi myös vähentää määriä tai periä ne takaisin, jos asia vaikuttaa unionin

taloudellisiin etuihin, jos laadulliset tai määrälliset tavoitteet kumotaan tai jos Moldova laiminlyö vakavasti tukivälineen puitteissa tehdyistä sopimuksista johtuvaa velvoitetta. Asetuksen 22 artiklassa vahvistetaan Moldovan sisäisiä valvontajärjestelmiä koskevat säännökset.

Asetuksen VI luvussa (Seuranta, raportointi ja arviointi) esitetään seurannassa ja arvioinnissa käytettävät indikaattorit ja tulokset (23 artikla), tulostaulun perustaminen (24 artikla), tukivälineen jälkiarviointi (25 artikla) ja Moldovan raportointi talous- ja rahoitusalan vuoropuhelun yhteydessä (26 artikla).

Asetuksen VII luvussa (Loppusäännökset) säädetään komiteamenettelystä (27 artikla), tiedottamisesta, viestinnästä ja julkisuudesta (28 artikla) ja voimaantulosta (29 artikla).

2024/0258 (COD)

Ehdotus

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS

Moldovan tasavallan uudistus- ja kasvutukivälineen perustamisesta

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 212 artiklan,

ottavat huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

noudattavat tavallista lainsäätämisjärjestystä,

sekä katsovat seuraavaa:

(1) Unionin perustana ovat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, jäljempänä ’SEU’, 2 artiklassa tarkoitetut arvot, joihin kuuluvat kansanvalta, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Nämä arvot ovat osa Kööpenhaminassa kesäkuussa 1993 kokoontuneessa Eurooppa-neuvostossa vahvistettuja liittymisperusteita, jäljempänä ’Kööpenhaminan arviointiperusteet’, joiden täyttyminen on edellytys unionin jäsenyydelle.

(2) Laajentumisprosessi perustuu vakiintuneisiin arviointiperusteisiin, oikeudenmukaisiin ja tiukkoihin ehtoihin sekä omien ansioiden periaatteeseen. On edelleen olennaisen tärkeää olla vakaasti sitoutunut ”perusasiat ensin” -lähestymistapaan, joka edellyttää vahvaa keskittymistä oikeusvaltioperiaatteeseen, perusoikeuksiin, demokraattisten instituutioiden toimintaan ja julkishallinnon uudistamiseen sekä taloudellisiin kriteereihin. Edistyminen riippuu siitä, toteuttaako Moldovan tasavalta, jäljempänä ’Moldova’, tarvittavat uudistukset lainsäädäntönsä mukauttamiseksi unionin säännöstöön.

(3) Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on lisäksi osoittanut, että laajentuminen on geostrateginen investointi rauhaan, turvallisuuteen ja vakauteen. Unioni on täysin ja yksiselitteisesti sitoutunut Moldovan mahdollisuuteen tavoitella unionin jäsenyyttä. Moldovan suuntautuminen Eurooppaan ja sitoutuminen unioniin ovat vahva osoitus sen strategisesta valinnasta ja asemasta arvoyhteisössä. Moldovan tie kohti EU-jäsenyyttä on tarpeen kytkeä tiukasti näkyvään ja konkreettiseen edistymiseen uudistusten toteuttamisessa.

(4) On unionin ja Moldovan yhteisen edun mukaista edistää uudistuksia Moldovan poliittisissa, oikeudellisissa ja taloudellisissa järjestelmissä sen tulevaa unionin jäsenyyttä silmällä pitäen ja sen liittymisprosessin tukemiseksi. Mahdollisuus liittyä unioniin on voimakas kimmoke tehdä positiivisia demokraattisia, poliittisia, taloudellisia ja yhteiskunnallisia muutoksia.

(5) On tarpeen tarjota joitakin unionin jäsenyyden etuja jo ennen liittymistä. Talouden lähentyminen on kyseisten etujen keskiössä. Tällä hetkellä Moldovan ostovoimakorjattu BKT asukasta kohti on edelleen alhainen, 29 prosenttia unionin keskiarvosta, eikä talouden lähentyminen etene riittävän nopeasti.

(6) Liittymisneuvottelut Moldovan kanssa aloitettiin kesäkuussa 2024, joten on tärkeää, että Moldovalle annettava tuki sen tiellä kohti EU-jäsenyyttä saatetaan tasolle, joka on verrattavissa muihin liittymisneuvotteluja käyviin ehdokasmaihin, ja että varmistetaan oikeasuhteiset resurssit.

(7) Moldovan kasvusuunnitelman täytäntöönpano edellyttää asianmukaista rahoitusta erityisestä uudesta rahoitusvälineestä eli tukivälineestä, jotta maata voidaan auttaa kestävää talouskasvua tukevien uudistusten täytäntöönpanossa ja perusasioiden edistämisessä.

(8) Moldovan kasvusuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi olisi kiinnitettävä erityistä huomiota investointialoihin, jotka todennäköisesti vaikuttavat keskeisesti sosiaaliseen ja taloudelliseen kehitykseen: yhteydet, kestävä liikenne mukaan lukien, hiilestä irtautuminen, energia, vihreä siirtymä ja digitalisaatio sekä koulutus, työmarkkinoille osallistuminen ja osaamisen kehittäminen, kiinnittäen erityistä huomiota nuoriin.

(9) Tukivälineen olisi perustuttava Moldovan kanssa toteutettavaan assosiaatio-ohjelmaan sekä itäistä kumppanuutta koskevan talous- ja investointiohjelman puitteissa Moldovassa tehtyyn työhön, jolla on edistetty investointeja kriittisillä aloilla, kuten yhteyksien toimivuudessa, energiatehokkuudessa, liiketoiminnan kehittämisessä ja kilpailukyvyssä.

(10) Kestävä liikenneinfrastruktuuri on olennaisen tärkeä tekijä Moldovan ja unionin välisten yhteyksien parantamisen kannalta. Sen olisi edistettävä Moldovan yhdentymistä unionin liikenneverkkoon. Komissio laajensi tarkistetussa Euroopan laajuisessa liikenneverkossa (TEN-T) Itämeri–Mustameri–Egeanmeri-käytävän Moldovaan. TEN-T-verkko toimii viitekehyksenä kestävän liikenneinfrastruktuurin, myös ympäristöystävällisten liikennevälineiden, kuten rautateiden, ja liikenteen digitalisoinnin rahoittamisessa.

(11) Tukivälineestä olisi tuettava investointeja ja uudistuksia, joilla edistetään Moldovan siirtymistä kohti talouden ja yhteiskunnan digitalisaatiota komission tiedonannossa ”2030 Digitaalinen kompassi: eurooppalainen lähestymistapa digitaalista vuosikymmentä varten” esitetyn vuoteen 2030 tähtäävän unionin vision mukaisesti niin, että edistetään osallistavaa digitaalista taloutta, joka hyödyttää kaikkia kansalaisia. Tukivälineen avulla olisi pyrittävä helpottamaan Moldovan unioniin liittyvien yleisten päämäärien ja digitalisaatiotavoitteiden saavuttamista. Kuten komissio totesi 15 päivänä kesäkuuta 2023 antamassaan tiedonannossa ”5G-kyberturvallisuusvälineistön täytäntöönpano”, 5G-kyberturvallisuusvälineistön olisi toimittava viitekehyksenä unionin rahoituksessa toimille, joilla varmistetaan alueella toteutettavien digitaalisen infrastruktuurin hankkeiden turvallisuus, häiriönsietokyky ja eheyden suojaaminen.

(12) Tukivälineen tuella olisi pyrittävä saavuttamaan yleiset ja erityiset tavoitteet, ja sitä myönnettäessä olisi noudatettava vahvistettuja kriteerejä ja selkeitä maksuehtoja. Kyseisiin yleisiin ja erityisiin tavoitteisiin olisi pyrittävä niin, että ne vahvistavat toisiaan. Tukivälineellä olisi tuettava laajentumisprosessia nopeuttamalla mukautumista unionin arvoihin, lainsäädäntöön, sääntöihin, normeihin, toimintapolitiikkoihin ja käytäntöihin, jäljempänä ’säännöstö’, unionin jäsenyyttä silmällä pitäen, nopeutettava Moldovan asteittaista yhdentymistä unionin sisämarkkinoihin sekä nopeutettava sen sosioekonomista lähentymistä unioniin. Tukivälineellä olisi myös edistettävä hyviä naapuruussuhteita.

(13) Sen lisäksi, että tukivälineellä edistetään sosioekonomista lähentymistä, sillä olisi myös autettava nopeuttamaan uudistuksia, jotka liittyvät laajentumisprosessin perusasioihin, kuten oikeusvaltioperiaatteeseen, perusoikeuksiin, muun muassa pakolaisten oikeuksiin, vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden, mukaan lukien kansalliset vähemmistöt ja romanit, oikeuksiin sekä homo- ja biseksuaalisten sekä trans- ja intersukupuolisten henkilöiden (hlbti) oikeuksiin. Sillä olisi myös parannettava demokraattisten instituutioiden ja julkishallinnon toimintaa; julkisia hankintoja, valtiontukien valvontaa ja julkista varainhoitoa; kaikenlaisen korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa; laadukasta yleissivistävää ja ammatillista koulutusta ja työllisyyspolitiikkaa; maan vihreää siirtymää ja ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamista.

(14) Tukivälineen olisi autettava Moldovaa valmistautumaan unionin jäsenyyteen nykyisten laajentumismenetelmien mukaisesti[3].

(15) Tukivälineellä olisi täydennettävä nykyistä talous- ja rahoitusalan vuoropuhelua vaarantamatta sen soveltamisalaa ja siten tehostettava taloudellista yhdentymistä ja valmistautumista unionin toteuttamaan talouspolitiikan monenväliseen valvontaan.

(16) Tukivälineellä olisi edistettävä kehitysyhteistyön tuloksellisuuden periaatteita siten, että tukea annetaan unionin muista ohjelmista ja välineistä myönnettävän tuen lisäksi ja se täydentää niitä ja pyritään välttämään päällekkäisyyttä ja varmistamaan synergiat tämän asetuksen mukaisen avun ja unionin, jäsenvaltioiden, kolmansien maiden, monenvälisten ja alueellisten järjestöjen ja yhteisöjen antaman muun avun, mukaan lukien sekä vienti- että kehitysrahoituksesta koostuvat yhteiset rahoituspaketit, välillä.

(17) Osallistavan kumppanuuden periaatteen mukaisesti komission olisi pyrittävä varmistamaan, että Moldovan asiaankuuluvia sidosryhmiä, mukaan lukien työmarkkinaosapuolet ja kansalaisjärjestöt, kuullaan asianmukaisesti ja että ne saavat ajoissa käyttöönsä asiaankuuluvat tiedot, jotta ne voivat osallistua mielekkäällä tavalla ohjelmien suunnitteluun ja täytäntöönpanoon sekä niihin liittyviin seurantaprosesseihin.

(18) Teknistä tukea sekä rajatylittävää yhteistyötä koskevaa tukea olisi annettava tämän tukivälineen tavoitteiden tukemiseksi ja jotta voidaan vahvistaa Moldovan asiaankuuluvia valmiuksia uudistusohjelman täytäntöönpanemiseksi.

(19) Tukivälineellä olisi varmistettava johdonmukaisuus SEU 21 artiklassa vahvistettujen unionin ulkoisen toiminnan yleisten tavoitteiden kanssa ja tuettava niitä, mukaan lukien Euroopan unionin perusoikeuskirjassa vahvistettujen perusoikeuksien kunnioittaminen. Sillä olisi erityisesti varmistettava ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen suojaaminen ja edistäminen.

(20) Tukivälineellä olisi edistettävä innovointia, tutkimusta ja tutkimuslaitosten ja teollisuuden välistä yhteistyötä vihreän siirtymän ja digitalisaation tukemiseksi edistäen paikallisia teollisuudenaloja keskittyen erityisesti paikallisiin mikroyrityksiin sekä pieniin ja keskisuuriin yrityksiin ja startup-yrityksiin.

(21) Moldovan olisi osoitettava uskottava sitoutuminen eurooppalaisiin arvoihin, muun muassa lähentymisellään unionin yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, mukaan lukien unionin rajoittavat toimenpiteet.

[3] COM(2020) 57 final.

(22) Tukivälineen täytäntöönpanossa olisi otettava huomioon unionin strateginen riippumattomuus sekä unionin ja sen jäsenvaltioiden strategiset edut ja unionin perustana olevat arvot.

(23) Tukivälineen puitteissa toteutettavien toimien olisi tuettava edistymistä kohti unionin sosiaalisten normien sekä ilmasto- ja ympäristönormien noudattamista ja Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista sekä ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimuksen nojalla hyväksytyn Pariisin sopimuksen, biologista monimuotoisuutta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen ja aavikoitumisen estämistä koskevan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen noudattamista, eivätkä ne saisi edistää ympäristön tilan heikkenemistä eivätkä aiheuttaa haittaa ympäristölle tai ilmastolle. Tukivälineestä rahoitettavien toimenpiteiden olisi oltava Moldovan energia- ja ilmastosuunnitelmien, niiden kansallisesti määritellyn panoksen ja ilmastoneutraaliuden saavuttamista vuoteen 2050 mennessä koskevan tavoitteen mukaisia. Tukivälineellä olisi edistettävä ilmastonmuutoksen hillitsemistä ja parannettava valmiuksia sopeutua sen haitallisiin vaikutuksiin sekä edistettävä ilmastokestävyyttä. Tukivälineen rahoituksella olisi erityisesti edistettävä siirtymistä vähähiiliseen, ilmastoneutraaliin, ilmastokestävään kiertotalouteen.

(24) Tämän asetuksen täytäntöönpanon ohjenuorana olisi pidettävä tasa-arvon ja syrjimättömyyden periaatteita, sellaisina kuin ne on määritelty tasa-arvon unionin strategioissa. Täytäntöönpanolla olisi edistettävä ja kehitettävä sukupuolten tasa-arvoa ja sen valtavirtaistamista, varmistettava naisten mielekäs osallistuminen päätöksentekoprosesseihin sekä naisten ja tyttöjen voimaannuttaminen ja pyrittävä suojelemaan ja edistämään naisten ja tyttöjen oikeuksia sekä ehkäisemään ja torjumaan naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja perheväkivaltaa ottaen huomioon asiaankuuluvat sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevat EU:n toimintasuunnitelmat sekä asiaankuuluvat neuvoston päätelmät ja kansainväliset yleissopimukset. Lisäksi tämä asetus olisi pantava täytäntöön noudattaen kaikilta osin Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria, myös lastensuojelun ja työntekijän perusoikeuksien osalta. Tukivälineen täytäntöönpanossa olisi noudatettava vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaa Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimusta ja sen pöytäkirjaa ja varmistettava sen investointien ja teknisen tuen esteettömyys Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/882 mukaisesti.

(25) Kun otetaan huomioon Euroopan vihreän kehityksen ohjelma Euroopan kestävän kasvun strategiana ja se, miten tärkeää on saavuttaa ilmastoon ja biologiseen monimuotoisuuteen liittyvät tavoitteet toimielinten välisen sopimuksen sitoumusten mukaisesti, tukivälineellä olisi edistettävä vihreän kehityksen ohjelman yleisen tavoitteen saavuttamista eli sitä, että 30 prosenttia unionin talousarviomenoista kohdistetaan ilmastotavoitteiden tukemiseen ja 7,5 prosenttia vuonna 2024 ja 10 prosenttia vuosina 2026 ja 2027 biologista monimuotoisuutta koskevien tavoitteiden tukemiseen. Vähintään 37 prosentilla NIP:n, joka on yksi asetuksen (EU) 2021/947[4] 32 artiklassa tarkoitetuista alueellisesta investointijärjestelyistä, nojalla hyväksytyille investointihankkeille myönnetystä rahoitustuesta, jota ei makseta takaisin, mukaan lukien rahoitusvastuut, olisi edistettävä ilmastotavoitteita. Tämä määrä olisi laskettava käyttämällä Rion tunnusmerkkejä johtuen velvoitteesta

[4] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) 2024/2509, annettu 23 päivänä syyskuuta 2024, unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä, EUVL L 239, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.

raportoida EU:n kansainvälisestä ilmastorahoituksesta OECD:lle sekä muista kansainvälisistä sopimuksista tai kehyksistä. EU:n ilmastokertoimia, joita sovelletaan kaikkiin vuosien 2021–2027 monivuotisen rahoituskehyksen ohjelmiin ja jotka esitetään ilmastotoimien valtavirtaistamista monivuotisessa rahoituskehyksessä 2021–2027 käsittelevässä komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa (”Climate Mainstreaming Architecture in the 2021–2027 multiannual Financial Framework” (SWD(2022) 225)), sovelletaan jo kesäkuussa 2025 myös monivuotisen rahoituskehyksen otsakkeen 6 (”Naapurialueet ja muu maailma”) ilmastomenoihin. Tukiväline mukautuu muiden otsakkeen 6 välineiden lähestymistapaan, jotta voidaan varmistaa johdonmukainen ilmastoraportointi alueella. Tukivälineestä olisi tuettava toimia, joissa noudatetaan kaikilta osin unionin ilmasto- ja ympäristönormeja ja -painopisteitä sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/852 17 artiklassa tarkoitettua ”ei merkittävää haittaa” -periaatetta (6 artikla).

(26) Hankkeet hyväksytään NIP:n puitteissa komission tekemän arvioinnin jälkeen edellyttäen, että jäsenvaltiot antavat niistä myönteisen lausunnon NIP:n johtoryhmässä.

(27) Komission olisi yhteistyössä jäsenvaltioiden ja Moldovan kanssa varmistettava sääntöjenmukaisuus, johdonmukaisuus, yhdenmukaisuus ja täydentävyys, suurempi läpinäkyvyys ja vastuuvelvollisuus avun toimittamisessa muun muassa toteuttamalla asianmukaisia sisäisiä valvontajärjestelmiä ja petostentorjuntatoimia. Tukivälineestä myönnettävän tuen ennakkoehtona olisi oltava, että Moldova ylläpitää ja noudattaa toimivan demokratian mekanismeja, mukaan lukien parlamentaarinen monipuoluejärjestelmä, vapaat ja vilpittömät vaalit, moniarvoiset tiedotusvälineet, riippumaton oikeuslaitos ja oikeusvaltioperiaate, ja takaa kaikkien ihmisoikeusvelvoitteiden, myös vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksien, kunnioittamisen.

(28) Tukivälinettä olisi tuettava NDICI – Globaali Eurooppa -välineestä, 420 miljoonalla eurolla ja enintään 1 500 miljoonalla eurolla lainoina vuosina 2025–2027. Määrän olisi katettava 9 prosentin rahoitusvastuu lainoihin, jotka vastaavat 135:tä miljoonaa euroa, unionin tuki NIP:n puitteissa hyväksytyille 18 artiklan 2 kohdan nojalla tarkoitetuille hankkeille sekä täydentävä tuki, mukaan lukien kansalaisjärjestöille annettava tuki ja tekninen tuki. Tuki, jota ei makseta takaisin, olisi rahoitettava naapuruusalueita koskevalle maantieteelliselle ohjelmalle asetuksen (EU) 2021/947 6 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti osoitetuista määrärahoista. Kaikkia asetuksen (EU) 2021/947 säännöksiä olisi sovellettava, jollei tässä asetuksessa toisin mainita. Ehdotettu tukiväline perustuu läheisesti Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvutukivälineeseen.

(29) Päätökset 19 artiklan 3 kohdassa tarkoitetusta lainoina myönnettävän tukirahoituksen vapauttamisesta olisi tehtävä 1 päivän tammikuuta 2025 ja 30 päivän kesäkuuta 2029 välisenä aikana. Määräpäivään sisältyy aika, jonka komissio tarvitsee kyseisten maksuehtojen onnistuneen täyttymisen arvioimiseksi ja myöhemmän vapauttamispäätöksen tekemiseksi.

(30) Jotta voidaan maksimoida unionin rahoitustuen vipuvaikutus lisäinvestointien houkuttelemiseksi ja varmistaa, että unioni pystyy valvomaan menoja, uudistusohjelmaa tukevat investoinnit olisi toteutettava NIP:n kautta. Moldovan olisi asetettava vähintään 25 prosenttia Moldovalle vapautettavan lainan määrästä saataville NIP:n puitteissa hyväksyttyihin investointihankkeisiin. Tämä täydentää unionin näille hankkeille myöntämää tukea, jota ei makseta takaisin.

(31) Tukivälineestä myönnettyjen lainojen rahoitusvastuu ei saisi sisältyä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/947 31 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun ulkosuhdetoimien takuujärjestelyn määrään.

(32) Tähän asetukseen olisi sovellettava horisontaalisia varainhoitosääntöjä, jotka Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat hyväksyneet Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä ’SEUT’, 322 artiklan nojalla. Kyseiset säännöt vahvistetaan asetuksessa (EU, Euratom) 2024/2509, ja niissä määritellään erityisesti menettely, joka koskee talousarvion laatimista ja toteuttamista suorassa ja välillisessä hallinnoinnissa käyttäen avustuksia, hankintoja, rahoitusapua, rahoitusta yhdistäviä toimia ja ulkopuolisten asiantuntijoiden kulujen korvaamista, ja säädetään taloushallinnon toimijoiden toiminnan valvonnasta.

(33) Tukivälineen mukaisia myöntämis- tai hankintamenettelyjä varten olisi tarvittaessa säädettävä osallistumiskelpoisuuden rajoituksia toiminnan erityisluonteen vuoksi tai silloin, kun toiminta vaikuttaa turvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen.

(34) Jotta voidaan varmistaa tukivälineen tehokas täytäntöönpano ja muun muassa helpottaa Moldovan integroitumista eurooppalaisiin arvoketjuihin, kaikkien tukivälineestä rahoitettavien ja hankittavien tarvikkeiden ja materiaalien olisi oltava peräisin jäsenvaltioista, Moldovasta, ehdokasmaista ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen sopimuspuolilta sekä maista, jotka antavat Moldovalle tukea, joka on niiden talouden kokoon nähden tasoltaan verrattavissa unionin tukeen, ja joille komissio on vahvistanut vastavuoroisen mahdollisuuden saada ulkoista apua Moldovassa, paitsi jos tarvikkeita ja materiaaleja ei voida hankkia kohtuullisin ehdoin mistä tahansa näistä maista.

(35) Moldovan kanssa olisi tehtävä tukivälinettä koskeva sopimus, jossa vahvistetaan unionin ja Moldovan välisen rahoitusyhteistyön periaatteet ja täsmennetään tarvittavat tukivälineestä myönnettävän unionin rahoituksen valvontaan, seurantaan, arviointiin, raportointiin ja tarkastukseen liittyvät mekanismit, veroja, tulleja ja muita maksuja koskevat säännöt sekä toimenpiteet sääntöjenvastaisuuksien, petosten, lahjonnan ja eturistiriitojen ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi, tutkimiseksi ja korjaamiseksi. Vastaavasti Moldovan kanssa olisi tehtävä myös lainasopimus, jossa vahvistetaan erityismääräykset lainojen muodossa myönnettävän rahoituksen hallinnoinnista ja täytäntöönpanosta. Sekä tukivälinettä koskeva sopimus että lainasopimus olisi toimitettava pyynnöstä Euroopan parlamentille ja neuvostolle.

(36) Tukivälinettä koskevassa sopimuksessa olisi määrättävä Moldovan velvollisuudesta varmistaa, että unionin tietosuojaperiaatteiden ja sovellettavien tietosuojasääntöjen mukaisesti kerätään riittävät tiedot henkilöistä ja yhteisöistä, jotka saavat rahoitusta uudistusohjelman täytäntöönpanoa varten, mukaan lukien tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevat tiedot, ja että tietoihin on pääsy näiden periaatteiden ja sääntöjen mukaisesti.

(37) Tukivälineen täytäntöönpanon tueksi Moldovassa tarvitaan johdonmukainen ja priorisoitu kohdennettujen uudistusten ja investointeihin liittyvien prioriteettien kokonaisuus, jäljempänä ’uudistusohjelma’, joka tarjoaa kehyksen osallistavan ja kestävän sosioekonomisen kasvun vauhdittamiselle ja joka on selkeästi esitetty ja kytketty unionin jäsenyysvaatimuksiin ja laajentumisprosessin perusasioihin. Uudistusohjelma toimii yleiskehyksenä tukivälineen tavoitteiden saavuttamiselle. Uudistusohjelmaa laadittaessa olisi kuultava tiiviisti asiaankuuluvia sidosryhmiä, kuten työmarkkinaosapuolia ja kansalaisjärjestöjä, ja niiden panos olisi otettava huomioon uudistusohjelmassa. Unionin tuen maksamisen edellytyksenä olisi oltava

maksuehtojen noudattaminen ja komission arvioimissa ja virallisesti hyväksymissä uudistusohjelmassa esitettyjen uudistusten täytäntöönpanon mitattavissa oleva edistyminen. Varojen vapauttaminen olisi porrastettava vastaavasti tukivälineen tavoitteiden mukaisesti.

(38) Uudistusohjelmaan olisi sisällyttävä kohdennettuja uudistustoimenpiteitä ja investointiprioriteetteja sekä mitattavissa olevista laadullisista ja määrällisistä tavoitteista muodostuvia maksuehtoja, jotka kertovat tyydyttävästä edistymisestä kyseisten toimenpiteiden osalta tai niiden loppuunsaattamisesta, sekä aikataulu toimenpiteiden täytäntöönpanolle. Uudistusohjelmaan olisi sisällyttävä myös alustava luettelo suunnitelluista investointihankkeista, jotka aiotaan toteuttaa NIP:n puitteissa. Tavoitteiden saavuttamisen määräajan olisi oltava viimeistään 31 päivä joulukuuta 2027, vaikka toimenpiteet, joihin tavoitteet liittyvät, pitäisi olla mahdollista saattaa loppuun vuoden 2027 jälkeenkin mutta viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2028. Uudistusohjelmaan olisi sisällytettävä selvitys Moldovan järjestelmästä, jonka avulla voidaan tehokkaasti ehkäistä, havaita ja korjata tukivälineestä myönnettyjen varojen käyttöön liittyvät sääntöjenvastaisuudet, korruptio, mukaan lukien laajamittainen korruptio, petokset ja eturistiriidat, ja järjestelyistä, joilla pyritään välttämään päällekkäisen rahoituksen myöntäminen tukivälineestä ja muista unionin ohjelmista sekä muiden avunantajien taholta.

(39) Uudistusohjelmaan olisi sisällyttävä selvitys siitä, miten toimenpiteiden odotetaan edistävän ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamista ja ”ei merkittävää haittaa” -periaatetta sekä digitalisaatiota.

(40) Uudistusohjelman mukaisilla toimenpiteillä olisi edistettävä tehokkaan julkisen varainhoidon ja valvontajärjestelmän parantamista, rahanpesun, veronkierron, veron vilpillisen välttelyn, petosten ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa sekä tehokasta valtiontukien valvontajärjestelmää, jotta voidaan varmistaa oikeudenmukaiset olosuhteet kaikille yrityksille.

(41) Uudistusohjelman olisi sisällettävä kuvaus tällaisista järjestelmistä ja lukuun 32 liittyvistä erityisistä tavoitteista, jotta Moldovaa voidaan tukea sen tarkastus- ja valvontavaatimusten saattamisessa unionin vaatimusten mukaisiksi. Jos varojen vapauttamista koskevaan pyyntöön sisältyy 19 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu lukuun 32 liittyvä tavoite, komissio ei voi tehdä päätöstä, jolla hyväksytään varojen vapauttaminen, ellei se anna myönteistä arviota tällaisen tavoitteen täyttymisestä.

(42) Uudistusohjelman olisi myös sisällettävä indikaattoreita, joilla arvioidaan edistymistä tässä asetuksessa vahvistettujen tukivälineen yleisten ja erityisten tavoitteiden saavuttamisessa. Kyseisten indikaattoreiden olisi perustuttava kansainvälisesti sovittuihin indikaattoreihin. Indikaattoreiden olisi myös oltava mahdollisimman yhdenmukaisia niiden keskeisten suorituskykyindikaattoreiden kanssa, jotka sisältyvät komission täytäntöönpanopäätökseen Länsi-Balkanin uudistusohjelmien hyväksymisestä asetuksen (EU) 2024/1449 mukaisesti ja EKKR+:n tulosten arviointikehykseen. Indikaattoreiden olisi oltava merkityksellisiä, hyväksyttyjä, uskottavia, helppoja ja luotettavia.

(43) Komission olisi arvioitava uudistusohjelmaa tässä asetuksessa vahvistettujen kriteerien perusteella. Tämän asetuksen yhdenmukaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi komissiolle olisi siirrettävä uudistusohjelman hyväksymistä koskevaa täytäntöönpanovaltaa. Komissio ottaa tarvittaessa asianmukaisesti huomioon neuvoston päätöksen 2010/427/EU (11) ja Euroopan ulkosuhdehallinnon roolin.

(44) Asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 110 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun työohjelman, joka hyväksytään asetuksen (EU) 2021/947 asiaa koskevien säännösten mukaisesti, olisi katettava määrät, jotka rahoitetaan naapuruusalueita koskevalle maantieteelliselle ohjelmalle asetuksen (EU) 2021/947 6 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti osoitetuista määrärahoista.

(45) Kun otetaan huomioon tukivälineen täytäntöönpanossa tarvittava jousto, Moldovan olisi voitava esittää komissiolle perusteltu pyyntö täytäntöönpanopäätöksen muuttamiseksi tilanteessa, jossa se ei objektiivisten olosuhteiden vuoksi enää pysty toteuttamaan uudistusohjelmaa osittain tai kokonaan, mukaan lukien asiaankuuluvat maksuehdot. Moldovan olisi voitava esittää perusteltu pyyntö uudistusohjelman muuttamiseksi, tarvittaessa myös ehdottamalla lisäyksiä. Komission olisi voitava muuttaa täytäntöönpanopäätöstä.

(46) Tukivälinettä koskevassa sopimuksessa olisi määrättävä Moldovan velvollisuudesta varmistaa, että unionin tietosuojaperiaatteiden ja sovellettavien tietosuojasääntöjen mukaisesti kerätään riittävät tiedot henkilöistä ja yhteisöistä, jotka saavat rahoitusta uudistusohjelman täytäntöönpanoa varten, mukaan lukien tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevat tiedot, ja että tietoihin on pääsy näiden periaatteiden ja sääntöjen mukaisesti. Uudistusohjelmalle olisi voitava myöntää rahoitustukea lainan muodossa. Moldovan rahoitustarpeiden yhteydessä on aiheellista järjestää rahoitusapu asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 224 artiklassa säädetyn ja siinä ainoana varainhankintamenetelmänä vahvistetun hajautetun rahoitusstrategian mukaisesti, jonka odotetaan lisäävän unionin joukkolainojen likviditeettiä ja unionin toteuttamien liikkeeseenlaskujen houkuttelevuutta ja kustannustehokkuutta.

(47) On aiheellista myöntää Moldovalle lainoja erittäin edullisin ehdoin niin, että lainojen enimmäiskesto on 40 vuotta ja niiden pääoman takaisinmaksu alkaa aikaisintaan vuonna 2034.

(48) Kun otetaan huomioon, että Moldovalle tukivälineen mukaisten lainojen muodossa myönnettävään tukeen liittyvät taloudelliset riskit ovat verrattavissa asetuksen (EU) 2021/947 mukaisiin lainanantotoimiin liittyviin taloudellisiin riskeihin, tämän asetuksen mukaisten lainojen rahoitusvastuiden rahoitusasteen olisi oltava 9 prosenttia asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 214 artiklan mukaisesti, ja rahoitusvastuiden rahoitus olisi otettava naapuruusalueita koskevalle maantieteelliselle ohjelmalle asetuksen (EU) 2021/947 6 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti osoitetuista määrärahoista.

(49) Sen varmistamiseksi, että Moldova käyttää alkurahoitusta ensimmäisten uudistusten täytäntöönpanoon, sillä olisi oltava mahdollisuus saada enintään 7 prosenttia tässä tukivälineessä säädetyn rahoitustuen kokonaismäärästä sen jälkeen, kun siitä on vähennetty täydentävä tuki, mukaan lukien kansalaisjärjestöille annettava tuki ja tekninen tuki, ja lainojen rahoitusvastuut, ennakkorahoituksena edellyttäen, että rahoitusta on saatavilla ja että tukivälineestä myönnettävän tuen edellytykset täyttyvät.

(50) Unionin tuen antamisessa Moldovalle on tärkeää taata sekä joustavuus että ohjelmoitavuus. Moldovan olisi esitettävä kuuden kuukauden välein asianmukaisesti perusteltu pyyntö varojen vapauttamisesta viimeistään kahden kuukauden kuluttua uudistusohjelman hyväksymistä koskevassa komission täytäntöönpanopäätöksessä asetetusta tavoitteiden suunnitellun toteuttamisen määräajasta. Tässä tarkoituksessa tukivälineestä myönnettävät varat olisi vapautettava ennakkoon sovitun puolivuosittaisen aikataulun mukaisesti Moldovan varojen vapauttamista koskevien pyyntöjen perusteella edellyttäen, että varoja on saatavilla ja komissio on tarkistanut

sekä makrotaloudelliseen vakauteen, moitteettomaan julkiseen varainhoitoon ja talousarvion avoimuuteen ja valvontaan liittyvien yleisten edellytysten että asiaankuuluvien maksuehtojen täyttymisen. Jos jokin maksuehto ei täyty uudistusohjelman hyväksymistä koskevassa päätöksessä asetetun ohjeellisen aikataulun mukaisesti, komissio voi pidättää kyseistä ehtoa vastaavien varojen vapauttamisen osittain tai kokonaan osittaisia maksuja koskevaa menetelmää noudattaen. Pidätetyt varat voidaan vapauttaa seuraavana maksukautena ja viimeistään 12 kuukauden kuluttua ohjeellisessa aikataulussa vahvistetusta alkuperäisestä määräajasta edellyttäen, että maksuehdot täyttyvät. Ensimmäisenä täytäntöönpanovuonna kyseistä määräaikaa olisi pidennettävä 24 kuukauteen ensimmäisestä kielteisestä arvioinnista.

(51) Poiketen siitä, mitä varainhoitoasetuksen 116 artiklan 2 ja 5 kohdassa säädetään, on aiheellista asettaa valtioiden talousarvioihin suoritettavien maksujen määräaika niin, että se alkaa päivästä, jona Moldovalle annetaan tiedoksi päätös, jolla maksun suorittaminen hyväksytään, ja luopua komission suorittamasta viivästyskorkojen maksamisesta Moldovalle.

(52) Komission olisi toimitettava Euroopan parlamentin pyynnöstä vastuuvapausmenettelyn yhteydessä yksityiskohtaiset tiedot unionin talousarvion toteuttamisesta tukivälineen puitteissa, erityisesti siltä osin kuin on kyse suoritetuista tarkastuksista, mukaan lukien havaitut puutteet ja toteutetut korjaavat toimenpiteet, sekä NIP:n puitteissa hyväksytyistä hankkeista, mukaan lukien tapauksen mukaan Moldovan osarahoituksen määrä ja muut rahoituslähteet, myös muista unionin rahoitusvälineistä.

(53) SEU 29 artiklan ja SEUT 215 artiklan perusteella hyväksyttyjen unionin rajoittavien toimenpiteiden yhteydessä varoja ja taloudellisia resursseja ei saa suoraan tai välillisesti asettaa nimettyjen oikeushenkilöiden, yhteisöjen tai elinten saataville tai niiden hyväksi. Tukivälineestä ei näin ollen saisi antaa tukea tällaisille nimetyille yhteisöille eikä niiden omistamille tai määräysvallassa oleville yhteisöille.

(54) Avoimuuden ja vastuuvelvollisuuden vuoksi Moldovan olisi julkaistava tiedot lopullisista tuensaajista, jotka saavat rahoitusta yli 50 000 euroa kumulatiivisesti tämän tukivälineen mukaisten uudistusten ja investointien täytäntöönpanon aikana.

(55) Asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 883/2013 (13) sekä neuvoston asetusten (EY, Euratom) N:o 2988/95 (14), (Euratom, EY) N:o 2185/96 (15) ja (EU) 2017/1939 (16) mukaisesti unionin taloudellisia etuja on suojattava oikeasuhteisin toimenpitein, jotka liittyvät esimerkiksi sääntöjenvastaisuuksien, petosten, lahjonnan, eturistiriitojen ja päällekkäisen rahoituksen ehkäisemiseen, havaitsemiseen, korjaamiseen ja tutkimiseen sekä hukattujen, aiheettomasti maksettujen tai virheellisesti käytettyjen varojen takaisinperintään.

(56) Erityisesti Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) olisi asetusten (Euratom, EY) N:o 2185/96 ja (EU, Euratom) N:o 883/2013 nojalla voitava tehdä hallinnollisia tutkimuksia, muun muassa paikalla suoritettavia tarkastuksia ja todentamisia, selvittääkseen, onko tapahtunut petoksia, korruptiota tai muuta unionin taloudellisia etuja vahingoittavaa laitonta toimintaa.

(57) Komission, OLAFin, tilintarkastustuomioistuimen ja tapauksen mukaan Euroopan syyttäjänviraston, jäljempänä ’EPPO’, olisi asetuksen (EU, Euratom)

2024/2509 129 artiklan mukaisesti saatava tarvittavat oikeudet ja valtuudet, myös unionin varojen hoitamiseen osallistuvilta kolmansilta osapuolilta.

(58) Komission olisi varmistettava, että tukiväline suojaa tehokkaasti unionin taloudellisia etuja. Kun otetaan huomioon Moldovalle myönnetyn myös välillisesti hallinnoidun rahoitusavun pitkät perinteet ja se, että Moldova on asteittain mukautunut unionin sisäisen valvonnan standardeihin ja käytäntöihin, komission olisi voitava tukeutua suurelta osin Moldovan sisäisen valvonnan järjestelmien ja petostentorjuntajärjestelmien toimintaan. Komissiolle ja OLAFille ja tapauksen mukaan EPPOlle olisi erityisesti ilmoitettava viipymättä kaikista epäillyistä sääntöjenvastaisuuksista, petoksista, lahjonnasta ja eturistiriidoista, jotka vaikuttavat tukivälineestä myönnettävien varojen käyttöön.

(59) Lisäksi Moldovan olisi raportoitava komissiolle viipymättä sääntöjenvastaisuuksista, mukaan lukien petokset, joista on tehty ensimmäinen hallinnollinen tai oikeudellinen päätelmä, ja pidettävä se ajan tasalla hallinnollisten ja oikeudellisten menettelyjen etenemisestä. Koska tavoitteena on jäsenvaltioiden hyviin toimintatapoihin mukautuminen, tämän raportoinnin olisi tapahduttava sähköisesti komission perustamaa sääntöjenvastaisuuksien hallinnointijärjestelmää käyttäen.

(60) Moldovan olisi perustettava seurantajärjestelmä, jota voidaan hyödyntää puolivuosittaisessa kertomuksessa sen uudistusohjelman maksuehtojen täyttymisestä. Kertomus esitetään varojen vapauttamista koskevan puolivuosittaisen pyynnön yhteydessä. Moldovan olisi kerättävä tietoja, joiden avulla voidaan ehkäistä, havaita ja korjata tukivälineestä tuettaviin toimenpiteisiin liittyviä sääntöjenvastaisuuksia, petoksia, lahjontaa ja eturistiriitoja, ja tarjottava pääsy näihin tietoihin.

(61) Komission olisi varmistettava, että käytössä on selkeät seurannan ja riippumattoman arvioinnin mekanismit, jotta unionin talousarvion täytäntöönpanossa toteutuvat vastuuvelvollisuus ja läpinäkyvyys ja jotta edistymistä tämän asetuksen tavoitteiden saavuttamisessa voidaan arvioida tehokkaasti.

(62) Komission olisi annettava Euroopan parlamentille ja neuvostolle vuosittain kertomus edistymisestä tämän asetuksen tavoitteiden saavuttamisessa.

(63) Komission olisi arvioitava tukivälinettä sen toteuttamisen jälkeen.

(64) Moldovan olisi tuettava vapaita ja moniarvoisia tiedotusvälineitä, jotka lisäävät ja edistävät unionin arvojen ja unionin mahdollisen jäsenyyden hyötyjen ja velvoitteiden tuntemusta, ja toteutettava samalla päättäväisiä toimia ulkomaisen tiedon manipuloinnin ja häirinnän torjunnan osalta. Niiden olisi myös varmistettava ennakoiva, selkeä ja johdonmukainen julkinen viestintä, myös unionin tuesta. Unionin rahoituksen saajien olisi aktiivisesti ilmaistava rahoituksen alkuperä ja varmistettava unionin rahoituksen näkyvyys EU:n ulkoisen toiminnan viestintää ja näkyvyyttä koskevan käsikirjan (Communication and Visibility Manual for EU External Actions) mukaisesti.

(65) Tukivälineen täytäntöönpanon ohella olisi toteutettava vahvistettua strategista viestintää ja julkisuusdiplomatiaa, jotta voidaan edistää unionin arvoja ja korostaa unionin antaman tuen lisäarvoa.

(66) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän asetuksen tavoitteita, vaan ne voidaan saavuttaa paremmin unionin tasolla. Sen vuoksi unioni voi toteuttaa toimenpiteitä SEU 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä asetuksessa ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen kyseisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

(67) Jotta Moldovalle voidaan myöntää rahoitusta hyvissä ajoin ja viipymättä, tämän asetuksen olisi tultava voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona se julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä,

OVAT HYVÄKSYNEET TÄMÄN ASETUKSEN:

I LUKU

Yleiset säännökset

1 artikla

Kohde

1. Tällä asetuksella perustetaan Moldovan uudistus- ja kasvutukiväline vuosiksi 2025–2027, jäljempänä ’tukiväline’.

2. Asetuksella tuetaan Moldovaa, jotta se voi toteuttaa EU:hun liittyviä uudistuksia, erityisesti osallistavia ja kestäviä, unionin arvojen mukaisia sosioekonomisia uudistuksia ja laajentumisprosessin perusasioita koskevia uudistuksia, sekä investointeja Moldovan uudistusohjelman täytäntöönpanemiseksi.

3. Tukivälineen täytäntöönpanoon sovelletaan asetuksessa (EU) 2021/947 vahvistettuja sääntöjä, jollei tässä asetuksessa toisin säädetä.

2 artikla

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

(1) ’Moldovalla’ Moldovan tasavaltaa;

(2) ’tukivälinettä koskevalla sopimuksella’ komission ja Moldovan välillä sovittua järjestelyä, jossa vahvistetaan Moldovan ja komission tämän asetuksen nojalla tekemän rahoitusyhteistyön periaatteet; tämä järjestely on asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 114 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu rahoitussopimus;

(3) ’laajentumispolitiikan kehyksellä’ tämän asetuksen täytäntöönpanoa koskevaa yleistä politiikan kehystä, jonka Eurooppa-neuvosto ja neuvosto ovat määritelleet ja johon sisältyy tarkistettu laajentumismenetelmä, sopimuksia, joilla luodaan oikeudellisesti sitova suhde Moldovaan, tarvittaessa ehdokasmaiden kanssa käytävien liittymisneuvottelujen neuvottelukehykset, sekä Euroopan parlamentin päätöslauselmia, asiaankuuluvia komission tiedonantoja tarvittaessa myös oikeusvaltioperiaatteesta, sekä komission ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan yhteisiä tiedonantoja;

(4) ’lainasopimuksella’ unionin ja Moldovan välistä sopimusta, jossa vahvistetaan tukivälineestä myönnettävään lainatukeen sovellettavat ehdot;

(5) ’uudistusohjelmalla’ kattavaa, johdonmukaista ja priorisoitua joukkoa kohdennettuja uudistuksia ja ensisijaisia investointikohteita Moldovassa, mukaan lukien maksuehdot, jotka edellyttävät tyydyttävää edistymistä kyseisten toimenpiteiden

osalta tai niiden loppuunsaattamista, sekä ohjeellista aikataulua niiden täytäntöönpanolle;

(6) ’toimenpiteillä’ III luvun mukaisessa uudistusohjelmassa vahvistettuja uudistuksia ja investointeja;

(7) ’maksuehdoilla’ varojen vapauttamisen edellytyksiä Moldovan toteuttamien havaittavissa ja mitattavissa olevien laadullisten tai määrällisten tavoitteiden muodossa; maksuehdot vahvistetaan III luvun mukaisessa uudistusohjelmassa;

(8) ’rahoitusta yhdistävällä toimella’ unionin talousarviosta tuettavaa toimea, jossa on yhdistetty unionin talousarviosta rahoitettavat tuet, joita ei makseta takaisin, ja kehitysrahoituslaitosten tai muiden julkisten rahoituslaitosten, mukaan lukien vientiluottolaitokset, taikka kaupallisten rahoituslaitosten ja sijoittajien myöntämät takaisin maksettavat tuet;

(9) ’lopullisella tuensaajalla’ henkilöä tai yhteisöä, joka saa rahoitusta tukivälineestä; rahoitusapuna saataville asetettavan rahoituksen osalta lopullinen tuensaaja on Moldovan valtionkonttori; naapuruuspolitiikan investointijärjestelyn kautta saataville asetettavan rahoituksen osalta lopullinen tuensaaja on investointihankkeen toteuttava toimeksisaaja tai alihankkija;

(10) ’”ei merkittävää haittaa” -periaatteella’ sitä, että ei tueta eikä harjoiteta taloudellista toimintaa, joka aiheuttaa asetuksen (EU) 2020/852 17 artiklassa tarkoitettua merkittävää haittaa tapauksen mukaan mille tahansa ympäristötavoitteista;

(11) ’naapuruuspolitiikan investointijärjestelyllä’ yhtä asetuksen (EU) 2021/947 32 artiklassa tarkoitetuista alueellisista investointijärjestelyistä.

3 artikla

Tukivälineen tavoitteet

1. Tukivälineen yleisenä tavoitteena on

(a) tukea laajentumisprosessia nopeuttamalla mukautumista unionin arvoihin, säädöksiin, sääntöihin, normeihin, politiikkoihin ja käytäntöihin, jäljempänä ’säännöstö’, hyväksymällä ja panemalla täytäntöön uudistuksia tulevaa unionin jäsenyyttä silmällä pitäen;

(b) tukea Moldovan asteittaista yhdentymistä unionin sisämarkkinoihin;

(c) nopeuttaa Moldovan talouden sosioekonomista lähentymistä unionin kanssa;

(d) edistää hyviä naapuruussuhteita ja ihmisten välisiä yhteyksiä.

2. Tukivälineen erityistavoitteena on

(a) vahvistaa laajentumisprosessin perusasioita, kuten oikeusvaltioperiaatetta ja perusoikeuksia, demokraattisten instituutioiden toimintaa, mukaan lukien kahtiajaon poistaminen, sekä julkishallintoa, ja täyttää taloudelliset kriteerit; tähän kuuluu oikeuslaitoksen riippumattomuuden edistäminen, alueen turvallisuuden ja vakauden lujittaminen, petosten ja korruption kaikkien muotojen torjunnan tehostaminen, mukaan lukien laajamittainen korruptio ja nepotismi, järjestäytynyt rikollisuus, rajatylittävä rikollisuus ja rahanpesu sekä terrorismin rahoitus, veronkierto ja

veropetokset sekä verojen välttely; kansainvälisen oikeuden noudattamisen lisääminen; tiedotusvälineiden vapauden ja riippumattomuuden ja akateemisen vapauden lujittaminen; vihapuheen torjuminen; kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten luominen, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun edistäminen; sukupuolten tasa-arvon, sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamisen ja naisten ja tyttöjen voimaannuttamisen, syrjimättömyyden ja suvaitsevuuden edistäminen, jotta voidaan varmistaa vähemmistöihin, kuten kansallisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden ja romanien sekä homo- ja biseksuaalisten sekä trans- ja intersukupuolisten henkilöiden oikeuksien kunnioittaminen ja parantaa niitä;

(b) edistää Moldovan täysimääräistä mukautumista unionin yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, jäljempänä ’YUTP’, unionin rajoittavat toimenpiteet mukaan luettuina;

(c) torjua unionia ja sen arvoja vastaan suunnattua disinformaatiota ja ulkomaista tiedonmanipulointia ja häirintää;

(d) edistää viisumipolitiikkojen yhdenmukaistamista unionin kanssa;

(e) tehostaa julkishallintoa, kehittää valmiuksia ja investoida Moldovan hallinnolliseen henkilöstöön; varmistaa tietojen saatavuus, julkinen valvonta ja kansalaisyhteiskunnan osallistuminen päätöksentekoprosesseihin; tukea läpinäkyvyyttä, vastuuvelvollisuutta, rakenneuudistuksia ja hyvää hallintoa kaikilla tasoilla, myös julkisten varojen jakamista ja saatavuutta koskevien valvonta- ja tutkimusvaltuuksien osalta, sekä julkisen varainhoidon, julkisten hankintojen ja valtiontukien valvonnan aloilla; tukea aloitteita kansainvälisen oikeuden tukemiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi Moldovassa sekä tähän työhön osallistuvia toimijoita;

(f) nopeuttaa Moldovan siirtymää kestäväksi, ilmastoneutraaliksi ja osallistavaksi taloudeksi, joka kykenee kestämään unionin sisämarkkinoiden kilpailupaineita, ja sen investointiympäristön vakauttamista sekä sen strategisten riippuvuuksien vähentämistä;

(g) edistää Moldovan taloudellista yhdentymistä unionin sisämarkkinoihin erityisesti lisäämällä kauppa- ja investointivirtoja ja häiriönsietokykyisiä arvoketjuja;

(h) tukea tiiviimpää yhdentymistä unionin sisämarkkinoihin parantamalla kestäviä yhteyksiä Euroopan laajuisten verkkojen avulla, jotta vahvistetaan hyviä naapuruussuhteita sekä ihmisten välisiä yhteyksiä;

(i) nopeuttaa osallistavaa ja kestävää vihreää siirtymää ilmastoneutraaliuteen vuoteen 2050 mennessä Pariisin sopimuksen ja Euroopan vihreän kehityksen ohjelman mukaisesti ottaen huomioon kaikki talouden alat, erityisesti energia-ala, mukaan lukien siirtyminen vähähiiliseen, ilmastoneutraaliin ja ilmastokestävään kiertotalouteen varmistaen samalla, että investoinnit ovat ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen mukaisia;

(j) edistää digitalisaatiota ja digitaalisia taitoja kestävän kehityksen ja osallistavan kasvun mahdollistajina;

(k) edistää innovointia, tutkimusta ja tutkimuslaitosten ja teollisuuden välistä yhteistyötä vihreän siirtymän ja digitalisaation tukemiseksi edistämällä paikallisia teollisuudenaloja keskittyen erityisesti paikallisiin mikroyrityksiin sekä pieniin ja keskisuuriin yrityksiin ja startup-yrityksiin;

(l) edistää laadukasta yleissivistävää ja ammatillista koulutusta ja uudelleen- ja täydennyskoulutusta kaikilla tasoilla keskittyen erityisesti nuoriin, myös nuorisotyöttömyyden torjumiseen, aivovuodon ehkäisemiseen ja haavoittuvassa asemassa olevien yhteisöjen, myös pakolaisten, tukemiseen, ja edistää työllisyystoimia, myös työntekijöiden oikeuksia Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin mukaisesti, ja köyhyyden torjuntaa.

4 artikla

Yleiset periaatteet

1. Komissio hallinnoi tukivälineestä myönnettävää tukea EU:n ja Moldovan välisessä assosiaatiosopimuksessa ja EU:n laajentumispolitiikassa vahvistettujen talousuudistuksia koskevien keskeisten periaatteiden ja tavoitteiden kanssa yhteensopivalla tavalla.

2. Tukivälineen mukainen yhteistyö on tarveperusteista, ja sillä edistetään kehitysyhteistyön tuloksellisuutta koskevia periaatteita, joita ovat Moldovan omavastuu kehityksen prioriteeteista, keskittyminen selkeään ehdollisuuteen ja konkreettisiin tuloksiin, osallistavat kumppanuudet, läpinäkyvyys ja keskinäinen vastuuvelvollisuus. Tämä yhteistyö perustuu tulokselliseen ja tehokkaaseen resurssien kohdentamiseen ja käyttöön.

3. Makrotaloudellisen rahoitusavun myöntäminen ei kuulu tämän tukivälineen soveltamisalaan.

4. Tukivälineestä myönnettävä tuki täydentää muista unionin ohjelmista ja välineistä myönnettävää tukea ja tulee sen lisäksi. Tämän asetuksen nojalla tukikelpoisille toimille voidaan myöntää tukea myös muista unionin ohjelmista ja välineistä edellyttäen, ettei tällaista tukea käytetä samojen kustannusten kattamiseen ja että varmistetaan asianmukainen valvonta ja talousarvion valvonta. Komissio varmistaa tukivälineen ja muiden unionin ohjelmien täydentävyyden ja synergiat, jotta voidaan välttää päällekkäinen tuki ja päällekkäinen rahoitus.

5. Toimiensa täydentävyyden, johdonmukaisuuden ja tehokkuuden edistämiseksi komissio ja jäsenvaltiot tekevät yhteistyötä ja pyrkivät välttämään päällekkäisyyttä ja varmistamaan synergiat tämän asetuksen mukaisen tuen ja unionin, jäsenvaltioiden, kolmansien maiden, monenvälisten ja alueellisten järjestöjen ja yhteisöjen, kuten kansainvälisten järjestöjen ja asiaankuuluvien kansainvälisten rahoituslaitosten, virastojen ja unionin ulkopuolisten avunantajien, antaman muunlaisen avun, mukaan lukien sekä vienti- että kehitysrahoituksesta koostuvat yhtenäiset rahoituspaketit, kanssa ulkoisen avun operatiivisen koordinoinnin vahvistamista koskevien vakiintuneiden periaatteiden mukaisesti muun muassa tehostamalla koordinointia jäsenvaltioiden kanssa paikallistasolla. Kyseiseen paikallistason koordinointiin kuuluvat säännölliset ja oikea-aikaiset kuulemiset sekä tiheä tietojenvaihto tukivälineen täytäntöönpanon kaikissa vaiheissa.

6. Tukivälineen soveltamisalaan kuuluvissa toimissa valtavirtaistetaan demokratia, ihmisoikeudet ja sukupuolten tasa-arvo ja edistetään niitä ja mukaudutaan asteittain unionin sosiaalisiin normeihin sekä ilmasto- ja ympäristönormeihin, valtavirtaistetaan ilmastonmuutoksen hillintä ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja tarvittaessa katastrofiriskin vähentäminen, ympäristönsuojelu ja biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen, tarvittaessa myös tekemällä ympäristövaikutusten

arviointeja, ja niillä tuetaan kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista edistämällä sellaista yhdennettyä toimintaa, jolla voidaan saada aikaan sivuhyötyjä ja saavuttaa useita tavoitteita johdonmukaisella tavalla. Toimissa vältetään hukkainvestointeja, ja niissä noudatetaan ”ei merkittävää haittaa” -periaatetta ja ”ketään ei jätetä” -periaatetta ja pyritään valtavirtaistamaan kestävyysnäkökohdat Euroopan vihreän kehityksen ohjelman mallin mukaisesti. Vähintään 37 prosentilla naapuruuspolitiikan investointijärjestelyn, jäljempänä ’NIP’, nojalla hyväksytyille investointihankkeille myönnetystä rahoitustuesta, jota ei makseta takaisin, mukaan lukien rahoitusvastuut, olisi edistettävä ilmastotavoitteita.

7. Moldova ja komissio varmistavat, että sukupuolten tasa-arvo, sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistaminen ja sukupuolinäkökulman sisällyttäminen otetaan huomioon ja niitä edistetään koko uudistusohjelman valmistelun ja tukivälineen täytäntöönpanon ajan. Moldova ja komissio toteuttavat asianmukaisia toimenpiteitä sukupuoleen, rotuun tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän estämiseksi. Komissio raportoi näistä toimenpiteistä osana säännöllistä raportointiaan sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevien toimintasuunnitelmien yhteydessä.

8. Tukivälineestä ei tueta toimia tai toimenpiteitä, jotka ovat yhteensopimattomia Moldovan energia- ja ilmastosuunnitelmien, Pariisin sopimuksen mukaisten kansallisesti määriteltyjen panosten tai ilmastoneutraaliuden saavuttamista viimeistään vuoteen 2050 mennessä koskevan tavoitteen kanssa tai joilla edistetään investointeja fossiilisiin polttoaineisiin tai joilla on merkittäviä haitallisia vaikutuksia ympäristöön, ilmastoon tai biologiseen monimuotoisuuteen.

9. Osallistavan kumppanuuden periaatteen mukaisesti komissio pyrkii tarvittaessa varmistamaan demokraattisen valvonnan siten, että Moldovan hallitus kuulee maan parlamenttia sekä asiaankuuluvia sidosryhmiä, mukaan lukien paikallis- ja alueviranomaiset, työmarkkinaosapuolet ja kansalaisjärjestöt, myös haavoittuvat ryhmät, pakolaiset ja tarvittaessa kaikki vähemmistöt ja yhteisöt, jotta ne voivat osallistua tukivälineen nojalla rahoituskelpoisten toimien suunnitteluun ja täytäntöönpanoon sekä niihin liittyviin seuranta-, valvonta- ja arviointiprosesseihin tarpeen mukaan. Kyseisellä kuulemisella pyritään ilmentämään Moldovan yhteiskunnan moniarvoisuutta.

10. Komissio varmistaa tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden ja Moldovan kanssa niiden unionin sitoumusten täytäntöönpanon, jotka koskevat läpinäkyvyyden ja vastuuvelvollisuuden lisäämistä tuen toimittamisessa, muun muassa edistämällä sisäisen valvonnan järjestelmien ja petostentorjuntatoimien käyttöönottoa ja tehostamista. Komissio asettaa tietoa tuen määrästä ja kohteista julkisesti saataville 24 artiklassa tarkoitetun tulostaulun kautta. Moldovan on julkaistava 20 artiklassa esitetyllä tavalla ajantasaiset tiedot lopullisista tuensaajista, jotka saavat unionin rahoitusta tämän tukivälineen mukaisten uudistusten ja investointien täytäntöönpanoon.

5 artikla

Unionin tuen ennakkoehdot

1. Tukivälineestä myönnettävän tuen ennakkoehtona on, että Moldova ylläpitää ja noudattaa toimivan demokratian mekanismeja, mukaan lukien parlamentaarinen monipuoluejärjestelmä, vapaat ja vilpittömät vaalit, moniarvoiset tiedotusvälineet, riippumaton oikeuslaitos ja oikeusvaltioperiaate, ja takaa kaikkien

ihmisoikeusvelvoitteiden, myös vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksien, kunnioittamisen.

2. Komissio valvoo 1 kohdassa asetettujen ennakkoehtojen täyttymistä ennen tukivälineen mukaisten varojen, mukaan lukien ennakkorahoitus, vapauttamista Moldovalle ja tukivälineestä myönnetyn tuen koko keston ajan ottaen asianmukaisesti huomioon laajentumispolitiikan kehyksen. Komissio ottaa valvontaprosessissa huomioon myös kansainvälisten elinten, kuten Euroopan neuvoston ja sen Venetsian komission tai Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston, asiaankuuluvat suositukset.

3. Komissio voi antaa päätöksen, jossa todetaan, että jokin tämän artiklan 1 kohdassa säädetyistä ennakkoehdoista ei täyty, ja erityisesti keskeyttää 19 artiklassa tarkoitettujen varojen vapauttamisen riippumatta siitä, täyttyvätkö 10 artiklassa tarkoitetut maksuehdot.

II LUKU

Rahoitus ja täytäntöönpano

6 artikla

Täytäntöönpano

1. Tukivälinettä tuetaan naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineestä – Globaali Eurooppa, jäljempänä ’NDICI – Globaali Eurooppa’, 420 miljoonalla eurolla ja enintään 1 500 miljoonalla eurolla lainoina. Lainatuen määrä ei sisälly asetuksen (EU) 2021/947 31 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun ulkosuhdetoimien takuujärjestelyn määrään.

2. Rahoitustuki, jota ei makseta takaisin, rahoitetaan 1 päivän tammikuuta 2025 ja 31 päivän joulukuuta 2027 välisellä ajanjaksolla naapuruusalueita koskevalle maantieteelliselle ohjelmalle asetuksen (EU) 2021/947 6 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti osoitetuista määrärahoista. Se kattaa rahoitusvastuun lainoihin, joiden määrä on 135 miljoonaa euroa, unionin tuen 18 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuille NIP:n puitteissa hyväksytyille hankkeille sekä täydentävän tuen, mukaan lukien kansalaisjärjestöille annettava tuki ja tekninen tuki. Rahoitus pannaan täytäntöön asetuksen (EU) 2021/947 mukaisesti.

   Päätökset 19 artiklan 3 kohdassa tarkoitetusta lainoina myönnettävän tukirahoituksen vapauttamisesta tehdään 1 päivän tammikuuta 2025 ja 30 päivän kesäkuuta 2029 välisenä aikana.

3. Komissio hallinnoi unionin avun vapauttamista uudistusohjelmassa vahvistettujen uudistuksia koskevien keskeisten periaatteiden ja tavoitteiden kanssa yhteensopivalla tavalla. Kaikki varat, lukuun ottamatta 2 kohdassa tarkoitettua täydentävää tukea ja 5 kohdassa tarkoitettuja varoja, myönnetään kahdesti vuodessa erissä, jotka perustuvat tarvittavien uudistusten päätökseen saattamiseen määritetyssä aikataulussa uudistusohjelmassa ja komission täytäntöönpanopäätöksessä sovitun mukaisesti.

4. Moldovan on asetettava vähintään 25 prosenttia Moldovalle vapautetusta lainaosuudesta saataville NIP:n, joka on yksi asetuksen (EU) 2021/947 32 artiklassa tarkoitetuista alueellisista investointijärjestelyistä, nojalla hyväksyttyihin

investointihankkeisiin. Jäljempänä 8 artiklassa tarkoitetussa tukivälinettä koskevassa sopimuksessa esitetään yksityiskohtaisesti tämä velvoite sekä yksityiskohtaiset täytäntöönpanosäännöt ja -periaatteet. Velvoitteen noudattamatta jättäminen johtaa tämän tukivälineen mukaisten uusien toimien keskeyttämiseen ja kyseisten määrien takaisinperintään Moldovalta 19 artiklan mukaisesti.

5. Edellä 2 kohdassa tarkoitusta tuesta, jota ei makseta takaisin, enintään 1 prosentti voidaan käyttää tukivälineen täytäntöönpanoa koskevaan tekniseen ja hallinnolliseen apuun, kuten valmistelutoimiin, seuranta-, valvonta-, tarkastus- ja arviointitoimiin, joita tukivälineen hallinnointi ja sen tavoitteiden saavuttaminen edellyttävät, erityisesti selvityksiin, asiantuntijakokouksiin, koulutuksiin, Moldovan viranomaisten kuulemisiin, konferensseihin, sidosryhmien kuulemiseen, mukaan lukien paikallis- ja alueviranomaiset ja kansalaisjärjestöt, tiedotus- ja viestintätoimiin, mukaan lukien osallistavat yhteystoimet, sekä unionin poliittisia painopisteitä koskevaan toimielinten viestintään, siltä osin kuin ne liittyvät tämän asetuksen tavoitteisiin, tiedonkäsittelyyn ja -vaihtoon tarkoitettuihin tietoverkkoihin liittyviin menoihin, toimielinten tietoteknisiin välineisiin sekä kaikkiin muihin menoihin, joita komissiolle aiheutuu päätoimipaikassa ja unionin edustustoissa tukivälineen yhteydessä tarvittavasta hallinnollisesta ja koordinointituesta. Menoihin voidaan lukea myös kustannukset, joita aiheutuu avoimuutta lisäävistä toimista ja muista toimista, kuten laadunvalvonnasta ja hankkeiden tai ohjelmien seurannasta paikalla, sekä vertaisneuvonnasta ja uudistusten ja investointien arviointiin ja toteuttamiseen liittyvistä asiantuntijapalveluista.

7 artikla

Henkilöiden ja yhteisöjen osallistumiskelpoisuutta, tarvikkeiden ja materiaalien alkuperää ja sovellettavia rajoituksia koskevat tukivälineen säännöt

1. Poiketen siitä, mitä asetuksen (EU) 2021/947 28 artiklassa säädetään, tukivälineestä rahoitettaviin toimiin liittyviin hankintamenettelyihin ja avustusten myöntämismenettelyihin voivat osallistua kansainväliset ja alueelliset järjestöt ja kaikki luonnolliset henkilöt, jotka ovat seuraavien maiden kansalaisia, sekä oikeushenkilöt, jotka ovat tosiasiallisesti sijoittautuneet seuraaviin maihin:

   (a) jäsenvaltiot, Moldova, ehdokasmaat ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen sopimuspuolet;

   (b) maat, jotka antavat Moldovalle tukea, joka on niiden talouden kokoon nähden tasoltaan verrattavissa unionin tukeen, ja joille komissio on vahvistanut vastavuoroisen mahdollisuuden saada ulkoista apua Moldovassa.

2. Edellä olevan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu vastavuoroinen mahdollisuus voidaan myöntää vähintään vuoden pituiseksi määräajaksi, jos asianomainen maa soveltaa sisällöltään vastaavia osallistumiskelpoisuusehtoja yhteisöihin, jotka ovat peräisin unionista tai maista, jotka ovat tukivälineen nojalla tukikelpoisia.

   Komissio päättää vastavuoroisesta mahdollisuudesta Moldovaa kuultuaan.

3. Kaikkien tukivälineen puitteissa rahoitettujen ja hankittujen tarvikkeiden ja materiaalien on oltava peräisin jostakin 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitetusta maasta, paitsi jos tarvikkeita ja materiaaleja ei voida hankkia kohtuullisin ehdoin mistään niistä. Lisäksi sovelletaan 6 kohdassa säädettyjä rajoituksia.

4. Tämän artiklan mukaisia tukikelpoisuusehtoja ei sovelleta luonnollisiin henkilöihin, jotka ovat tukikelpoisen toimeksisaajan tai alihankkijan palveluksessa tai muussa oikeudellisessa suhteessa siihen, eikä niillä saa luoda kansalaisuuteen liittyviä rajoituksia, paitsi jos kansalaisuusrajoitukset perustuvat 6 kohdassa vahvistettuihin sääntöihin.

5. Toimiin, joita jokin yhteisö yhteisrahoittaa tai joita hallinnoidaan suoraan tai välillisesti asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 62 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettujen yhteisöjen kanssa, sovelletaan myös kyseisiin yhteisöihin sovellettavia sääntöjä tässä artiklassa määrättyjen sääntöjen lisäksi, tapauksen mukaan muun muassa tämän artiklan 6 kohdassa säädetyt rajoitukset, jotka otetaan asianmukaisesti huomioon kyseisten yhteisöjen kanssa tehdyissä rahoitussopimuksissa ja sopimusasiakirjoissa.

6. Edellä olevaan 1 kohtaan sisältyviä osallistumiskelpoisuusehtoja, 3 kohtaan sisältyviä tarvikkeiden ja materiaalien alkuperää koskevia sääntöjä ja 4 kohtaan sisältyviä luonnollisten henkilöiden kansalaisuutta koskevia sääntöjä voidaan rajoittaa myöntämis-/hankintamenettelyihin osallistuvien oikeushenkilöiden kansallisuuden, maantieteellisen sijainnin tai luonteen sekä tarvikkeiden ja materiaalien maantieteellisen alkuperän osalta, jos

   (a) tällaiset rajoitukset ovat tarpeen toiminnan tai tietyn myöntämis-/hankintamenettelyn erityisluonteen tai sen tavoitteiden vuoksi tai jos kyseiset rajoitukset ovat tarpeen toimen tuloksellisen toteuttamisen kannalta;

   (b) toimi tai tietty myöntämis-/hankintamenettely vaikuttaa turvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen, erityisesti unionin, jäsenvaltioiden tai Moldovan strategisiin omaisuuseriin ja etuihin, mukaan lukien digitaalisen infrastruktuurin (myös 5G-verkkoinfrastruktuurin), viestintä- ja tietojärjestelmien ja niihin liittyvien toimitusketjujen turvallisuus, häiriönsietokyky ja eheyden suojaaminen.

7. Muiden kuin tukikelpoisten maiden tarjoajat, hakijat ja ehdokkaat voidaan hyväksyä osallistumiskelpoisiksi kiireellisissä tapauksissa tai tapauksissa, joissa palveluja ei ole saatavilla asianomaisten maiden tai alueiden markkinoilla, tai muissa asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa, joissa toimen toteuttaminen olisi tukikelpoisuusehtojen soveltamisen takia mahdotonta tai kohtuuttoman vaikeaa.

8. SEU 29 artiklan ja SEUT 215 artiklan perusteella hyväksyttyjen unionin rajoittavien toimenpiteiden yhteydessä varoja ja taloudellisia resursseja ei saa suoraan tai välillisesti asettaa unionin rajoittavien toimenpiteiden kohteena olevien oikeushenkilöiden, yhteisöjen tai elinten saataville tai niiden hyväksi. Tukivälineestä ei näin ollen saisi antaa tukea suoraan tai välillisesti tällaisille henkilöille tai yhteisöille eikä niiden omistamille tai määräysvallassa oleville yhteisöille, mukaan lukien välilliset omistajat, toimitusketjun alihankkijat tai lopulliset edunsaajat.

8 artikla

Tukivälinettä koskeva sopimus

1. Komissio tekee tämän asetuksen täytäntöönpanoa varten Moldovan kanssa tukivälinettä koskevan sopimuksen, jossa vahvistetaan rahoituksen maksamista koskevat velvoitteet ja maksuehdot.

2. Tukivälinettä koskevaa sopimusta täydennetään 15 artiklan mukaisella lainasopimuksella, jossa vahvistetaan lainana myönnettävän rahoituksen hallinnointia ja täytäntöönpanoa koskevat erityissäännökset. Tukivälinettä koskeva sopimus ja mahdolliset siihen liittyvät asiakirjat asetetaan pyynnöstä Euroopan parlamentin ja neuvoston saataville yhtäaikaisesti ja viipymättä.

3. Rahoitusta myönnetään Moldovalle vasta sen jälkeen, kun tukivälinettä koskeva sopimus ja lainasopimus ovat tulleet voimaan.

4. Moldovan kanssa tehtävissä tukivälinettä koskevassa sopimuksessa ja lainasopimuksessa on varmistettava, että asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 129 artiklassa säädetyt velvoitteet täytetään.

5. Tukivälinettä koskevassa sopimuksessa vahvistetaan tarvittavat yksityiskohtaiset määräykset seuraavista:

   (a) Moldovan sitoumus edistyä määrätietoisesti vahvan oikeudellisen kehyksen luomisessa petosten torjuntaa varten ja ottaa käyttöön tehokkaampia ja tuloksellisempia valvontajärjestelmiä, mukaan lukien asianmukaiset mekanismit väärinkäytösten paljastajien suojelemiseksi ja asianmukaiset mekanismit ja toimenpiteet sääntöjenvastaisuuksien, petosten, korruption ja eturistiriitojen ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi ja korjaamiseksi tehokkaasti, sekä tehostaa rahanpesun, järjestäytyneen rikollisuuden, julkisten varojen väärinkäytön, terrorismin rahoituksen, veron vilpillisen välttelyn, veropetosten ja veronkierron sekä tukivälineestä myönnettyihin varoihin vaikuttavan muun laittoman toiminnan torjuntaa;

   (b) varojen vapauttamista, pidättämistä ja vähentämistä 19 artiklan mukaisesti koskevat säännöt;

   (c) Moldovan velvoite antaa osa lainan kokonaismäärästä NIP:n puitteissa hyväksyttyihin hankkeisiin 6 artiklan 4 kohdan mukaisesti ja tätä koskevat yksityiskohtaiset säännöt;

   (d) hallinnointiin, valvontaan, seurantaan, arviointiin, raportointiin ja tarkastukseen liittyvät toimet sekä järjestelmien arvioinnit, tutkintatoimet, petostentorjuntatoimenpiteet ja yhteistyö;

   (e) säännöt, jotka koskevat raportointia komissiolle siitä, täyttyvätkö 10 artiklassa tarkoitetut maksuehdot ja miten ne täytetään;

   (f) veroja, tulleja ja muita maksuja koskevat säännöt asetuksen (EU) 2021/947 27 artiklan 9 ja 10 kohdan mukaisesti;

   (g) toimenpiteet sääntöjenvastaisuuksien, petosten, lahjonnan ja eturistiriitojen ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi ja korjaamiseksi tehokkaasti sekä unionin varoja asetuksen mukaisesti hoitavia henkilöitä ja yhteisöjä koskeva velvoite ilmoittaa viipymättä komissiolle, OLAFille ja tapauksen mukaan EPPOlle epäillyistä tai todetuista sääntöjenvastaisuuksista, petoksista, lahjonnasta ja eturistiriidoista sekä tukivälineestä myönnettyihin varoihin vaikuttavasta muusta laittomasta toiminnasta, sekä niiden johdosta toteutettavista toimista;

   (h) jäljempänä 21 ja 22 artiklassa tarkoitetut velvoitteet, mukaan lukien tarkat säännöt, jotka koskevat Moldovan suorittamaa tietojen keruuta ja komission, OLAFin, tilintarkastustuomioistuimen ja tapauksen mukaan EPPOn pääsyä tietoihin, sekä määräajat tietojen keruulle;

(i) menettely sen varmistamiseksi, että lainatuen maksupyynnöt vastaavat 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti käytettävissä olevaa lainamäärää;

(j) komission oikeus vähentää asetuksen mukaista tukea asianmukaisessa suhteessa ja periä takaisin 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut asetuksen tavoitteiden saavuttamiseen käytetyt määrät tai pyytää lainan ennenaikaista takaisinmaksua tapauksissa, joissa on kyse unionin taloudellisia etuja vahingoittavista sääntöjenvastaisuuksista, petoksista, lahjonnasta tai eturistiriidoista, joita Moldova ei ole korjannut, määrällisten tai laadullisten tavoitteiden kumoamisesta tai tukivälinettä koskevassa sopimuksessa määrätyn velvoitteen vakavasta laiminlyönnistä;

(k) säännöt ja menetelmät Moldovan raportointia varten tukivälineen täytäntöönpanon seuraamiseksi ja 3 artiklassa vahvistettujen tavoitteiden saavuttamisen arvioimiseksi;

(l) Moldovaa koskeva velvoite toimittaa komissiolle sähköisesti 20 artiklassa tarkoitetut tiedot.

III LUKU

Uudistusohjelma

9 artikla

Uudistusohjelman toimittaminen

1. Saadakseen tämän asetuksen mukaista tukea Moldova toimittaa komissiolle vuosia 2025–2027 koskevan uudistusohjelman, joka perustuu Euroopan naapuruuspolitiikan mukaisesti hyväksytyssä EU:n ja Moldovan välisessä assosiaatiosopimuksessa ja laajentumispolitiikan kehyksessä vahvistettujen sosioekonomisten ja perustavanlaatuisten uudistusten keskeisiin periaatteisiin ja tavoitteisiin.

2. Uudistusohjelmassa annetaan yleiset puitteet 3 artiklassa asetettujen yleisten ja erityisten tavoitteiden saavuttamiseksi ja esitetään uudistukset, jotka Moldovan on toteutettava, sekä investointialat. Uudistusohjelma sisältää toimenpiteitä uudistusten toteuttamiseksi kattavan ja johdonmukaisen paketin avulla. Laajentumisprosessin perusasioiden, kuten oikeusvaltioperiaatteen, korruption torjunnan, laajamittainen korruptio mukaan luettuna, perusoikeuksien ja sananvapauden, osalta uudistusohjelmissa on otettava huomioon laajentumispolitiikan kehyksen sisältämät arvioinnit.

3. Uudistusohjelmien on oltava yhdenmukaisia unionin kanssa käytävän talous- ja rahoitusvuoropuhelun yhteydessä komissiolle esitetyn viimeisimmän makrotalous- ja finanssipoliittisen kehyksen kanssa.

4. Uudistusohjelman on oltava yhdenmukainen Moldovan liittymisprosessin yhteydessä määriteltyjen uudistusprioriteettien ja muiden asiaan liittyvien asiakirjojen, Pariisin sopimuksen mukaisen kansallisesti määritellyn panoksen ja ilmastoneutraaliuden saavuttamista viimeistään vuoteen 2050 mennessä koskevan tavoitteen kanssa ja tuettava niitä.

5. Uudistusohjelmassa on noudatettava 4 artiklassa vahvistettuja yleisiä periaatteita.

6. Uudistusohjelma on laadittava osallistavalla ja läpinäkyvällä tavalla työmarkkinaosapuolia ja kansalaisjärjestöjä kuullen.

7. Komissio kehottaa Moldovaa toimittamaan uudistusohjelmansa kolmen kuukauden kuluessa tämän asetuksen voimaantulosta. Komissio toimittaa Moldovan uudistusohjelman Euroopan parlamentille ja neuvostolle heti, kun se on vastaanotettu.

10 artikla

Uudistusohjelman rahoitusta koskevat periaatteet

8. Asetuksella tarjotaan kannustimia uudistusohjelman täytäntöönpanoon asettamalla varojen vapauttamiselle maksuehtoja. Kyseisiä maksuehtoja sovelletaan 6 artiklan 1 kohdan mukaisiin varoihin, lukuun ottamatta täydentävää tukea, johon sisältyy kansalaisjärjestöille annettava tuki ja tekninen tuki. Maksuehdot esitetään mitattavissa olevina laadullisina tai määrällisinä tavoitteina. Tällaiset tavoitteet kertovat edistymisestä tietyissä sosioekonomisissa uudistuksissa ja laajentumisprosessin perusasioissa, jotka liittyvät 3 artiklassa vahvistettujen tukivälineen eri tavoitteiden saavuttamiseen laajentumispolitiikan kehyksen mukaisesti.

9. Kyseisten maksuehtojen täyttyminen käynnistää varojen vapauttamisen osittain tai kokonaan täyttymisasteesta riippuen.

10. Makrotaloudellinen vakaus, moitteeton julkinen varainhoito sekä talousarvion läpinäkyvyys ja valvonta ovat yleisiä maksuehtoja, joiden on täytyttävä varojen vapauttamiseksi.

Tukivälineestä ei tueta toimia tai toimenpiteitä, jotka horjuttavat alueen rauhansopimuksia.

11 artikla

Uudistusohjelman sisältö

1. Uudistusohjelmassa on esitettävä erityisesti seuraavat asiat, jotka on perusteltava:

(a) toimenpiteet, jotka muodostavat johdonmukaisen, kattavan ja riittävän tasapainoisen vastauksen 3 artiklassa asetettuihin tavoitteisiin, mukaan lukien rakenneuudistukset, investoinnit ja tarvittaessa toimenpiteet 5 artiklassa tarkoitettujen ennakkoehtojen noudattamisen varmistamiseksi;

(b) selvitys siitä, miten toimenpiteet vastaavat 4 artiklassa tarkoitettuja yleisiä periaatteita sekä 4 ja 10 artiklassa tarkoitettuja strategioita, suunnitelmia ja ohjelmia;

(c) selvitys siitä, miten toimenpiteiden odotetaan vahvistavan 3 artiklan 2 kohdan n alakohdassa tarkoitettuja laajentumisprosessin perusasioita, kuten oikeusvaltioperiaatetta, perusoikeuksia ja korruption torjuntaa;

(d) alustava luettelo NIP:n puitteissa keskusteltaviksi ja hyväksyttäviksi tarkoitetuista investointihankkeista ja -ohjelmista, mukaan lukien investointien kokonaismäärät ja kaavaillut toteutusaikataulut;

(e) selvitys siitä, missä määrin toimenpiteiden odotetaan edistävän ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamista, ja siitä, noudattavatko ne ”ei merkittävää haittaa” -periaatetta;

(f) selvitys siitä, missä määrin toimenpiteiden odotetaan edistävän digitalisaatiota;

(g) selvitys siitä, missä määrin toimenpiteiden odotetaan edistävän yleissivistävää ja ammatillista koulutusta sekä työllisyyttä koskevien ja sosiaalisten tavoitteiden saavuttamista;

(h) selvitys siitä, missä määrin toimenpiteiden odotetaan edistävän sukupuolten tasa-arvoa, naisten ja tyttöjen voimaannuttamista sekä naisten ja tyttöjen oikeuksien edistämistä;

(i) uudistusten ja investointien osalta alustava aikataulu ja suunnitellut varojen vapauttamisen maksuehdot eli mitattavissa olevat laadulliset ja määrälliset tavoitteet, jotka on tarkoitus saavuttaa 31 päivään joulukuuta 2027 mennessä;

(j) selvitys siitä, miten toimenpiteiden odotetaan edistävän asteittaista ja jatkuvaa mukautumista YUTP:hen, unionin rajoittavat toimenpiteet mukaan luettuina;

(k) järjestelyt, jotka koskevat Moldovan toteuttamaa uudistusohjelman tehokasta seurantaa, raportointia ja arviointia, mukaan lukien ehdotetut mitattavissa olevat laadulliset ja määrälliset tavoitteet sekä 2 kohdassa vahvistetut indikaattorit;

(l) selvitys Moldovan järjestelmästä, joilla ehkäistään, havaitaan ja korjataan tehokkaasti sääntöjenvastaisuuksia, petoksia, korruptiota, mukaan lukien laajamittainen korruptio, ja eturistiriitoja sekä pannaan täytäntöön valtiontukien valvontasääntöjä ja ehdotettuja toimia, joilla puututaan olemassa oleviin puutteisiin uudistusohjelman täytäntöönpanon ensimmäisinä vuosina;

(m) tiivistelmä Moldovan oikeudellisen kehyksen mukaisesti toteutetusta asiaankuuluvien sidosryhmien, mukaan lukien Moldovan parlamentti, paikallis- ja aluetason edustuselimet ja paikallis- ja alueviranomaiset, työmarkkinaosapuolet ja kansalaisjärjestöt, kuulemisprosessista ja siitä, miten näiden sidosryhmien panos on otettu huomioon uudistusohjelmassa, uudistusohjelman valmistelua ja, jos uudistusohjelma on saatavilla, sen täytäntöönpanoa varten;

(n) uudistusohjelmaa koskeva viestintä- ja näkyvyyssuunnitelma Moldovan paikallisia yleisöjä varten;

(o) muut hyödylliset tiedot.

2. Uudistusohjelman on oltava tulosperusteinen ja sisällettävä indikaattoreita, joilla arvioidaan edistymistä 3 artiklassa vahvistettujen yleisten ja erityisten tavoitteiden saavuttamisessa. Kyseiset indikaattorit perustuvat kansainvälisesti sovittuihin indikaattoreihin ja jo saatavilla oleviin, Moldovan politiikkoihin liittyviin indikaattoreihin, jos se on asianmukaista ja tarpeen. Indikaattoreiden on myös oltava mahdollisimman yhdenmukaisia niiden keskeisten suorituskykyindikaattoreiden kanssa, jotka sisältyvät komission täytäntöönpanopäätökseen Länsi-Balkanin uudistusohjelmien hyväksymisestä asetuksen (EU) 2024/1449 mukaisesti ja EKKR+:n tulosten arviointikehykseen.

12 artikla

Komission arvio uudistusohjelmasta

1. Komissio arvioi ilman aiheetonta viivytystä Moldovan uudistusohjelman tai tarvittaessa siihen mahdollisesti tehtyjen muutosten aiheellisuutta, kattavuutta ja asianmukaisuutta. Arviointia tehdessään komissio tekee tiivistä yhteistyötä Moldovan kanssa ja voi esittää huomautuksia tai pyytää lisätietoja tai edellyttää, että Moldova tarkistaa tai muuttaa uudistusohjelmaansa.

2. Tämän asetuksen 11 artiklan 1 kohdan j alakohdassa säädetyn tavoitteen osalta komissio ottaa asianmukaisesti huomioon EUH:n tehtävän ja osallistumisen päätöksen 2010/427/EU mukaisesti.

3. Arvioidessaan uudistusohjelmaa komissio ottaa huomioon asiaankuuluvat ja saatavilla olevat analyyttiset tiedot Moldovasta, mukaan lukien sen makrotaloudellinen tilanne ja velkakestävyys, Moldovan esittämät 13 artiklassa tarkoitetut perustelut ja asiat sekä muut merkitykselliset tiedot, kuten 11 artiklassa luetellut tiedot.

4. Komissio ottaa arvioinnissaan huomioon erityisesti seuraavat kriteerit:

   (a) vastaako uudistusohjelma merkityksellisellä, kattavalla, johdonmukaisella ja riittävän tasapainoisella tavalla 3 artiklassa vahvistettuihin tavoitteisiin ja 11 artiklassa vahvistettuihin asioihin;

   (b) vastaavatko uudistusohjelma ja siihen sisältyvät toimenpiteet 4 ja 11 artiklassa tarkoitettuja periaatteita, strategioita, suunnitelmia ja ohjelmia;

   (c) voidaanko uudistusohjelman odottaa nopeuttavan edistymistä Moldovan ja unionin välisen sosioekonomisen kuilun kuromisessa umpeen ja edistääkö se siten niiden taloudellista, sosiaalista ja ympäristöön liittyvää kehitystä, tukeeko se lähentymistä unionin normien kanssa, vähentääkö se eriarvoisuutta ja vahvistaako se sosiaalista yhteenkuuluvuutta;

   (d) voidaanko uudistusohjelman odottaa vahvistavan 3 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja laajentumisprosessin perusasioita;

   (e) voidaanko uudistusohjelman odottaa nopeuttavan Moldovan siirtymistä kestävään, ilmastoneutraaliin ja ilmastokestävään sekä osallistavaan talouteen parantamalla yhteyksiä, edistämällä vihreää siirtymää ja digitalisaatiota, myös biologista monimuotoisuutta, vähentämällä strategisia riippuvuuksia ja tehostamalla tutkimusta ja innovointia, yleissivistävää ja ammatillista koulutusta, työllisyyttä ja osaamista sekä laajempia työmarkkinoita kiinnittäen erityistä huomiota nuoriin;

   (f) ovatko uudistusohjelmaan sisältyvät toimenpiteet yhteensopivia ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen ja ”ketään ei jätetä” -periaatteen kanssa;

   (g) käsitelläänkö uudistusohjelmassa asianmukaisesti ennakko- ja maksuehtojen noudattamiseen liittyviä mahdollisia riskejä;

   (h) ovatko Moldovan ehdottamat maksuehdot asianmukaisia ja vaativia, yhdenmukaisia laajentumispolitiikan kehyksen kanssa sekä riittävän mielekkäitä ja selkeitä, jotta varat voidaan vapauttaa, jos ehdot täyttyvät, ja ovatko ehdotetut raportointi-indikaattorit asianmukaisia ja riittäviä yleisissä tavoitteissa edistymisen seuraamiseksi ja siitä raportoimiseksi;

(i) onko odotettavissa, että Moldovan ehdottamien järjestelyjen avulla voidaan tehokkaasti ehkäistä, havaita ja korjata sääntöjenvastaisuudet, petokset, korruptio ja eturistiriidat, järjestäytynyt rikollisuus ja rahanpesu sekä tehokkaasti toteuttaa tukivälineestä myönnettyihin varoihin vaikuttaviin rikoksiin liittyviä tutkinta- ja syytetoimia;

(j) otetaanko uudistusohjelmassa tosiasiallisesti huomioon asiaankuuluvien sidosryhmien, kuten Moldovan parlamentin, paikallis- ja aluetason edustuselinten ja viranomaisten, työmarkkinaosapuolten ja kansalaisjärjestöjen, panos.

5. Komissio voi käyttää riippumattomia asiantuntijoita apuna Moldovan toimittaman uudistusohjelman arvioinnissa.

13 artikla

Komission täytäntöönpanopäätös

1. 1. Jos 12 artiklan mukainen arvio, joka koskee Moldovan toimittamaa uudistusohjelmaa tai 14 artiklan mukaisesti toimittamaa ohjelman muutosta, on myönteinen, komissio hyväksyy sen täytäntöönpanopäätöksellä. Kyseisen täytäntöönpanopäätöksen hyväksymiseen sovelletaan 25 artiklan 2 kohdan säännöksiä.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetussa komission täytäntöönpanopäätöksessä vahvistetaan uudistukset, jotka Moldova toteuttaa, tuettavat investointialat ja uudistusohjelmasta johtuvat maksuehdot, aikataulu mukaan lukien.

3. Edellä kohdassa 1 tarkoitetussa komission täytäntöönpanopäätöksessä vahvistetaan myös

(a) Moldovan saatavilla olevien kokonaismäärärahojen ohjeellinen määrä 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen maksuehtojen täyttyessä ja 11 artiklan mukaisesti porrastetut suunnitellut erät, mukaan lukien ennakkomaksut, jotka vapautetaan, kun Moldova on täyttänyt tyydyttävästi niitä koskevat maksuehdot uudistusohjelman täytäntöönpanoon liittyvien laadullisten ja määrällisten tavoitteiden muodossa;

(b) rahoituserien jakautuminen lainatukeen ja tukeen, jota ei makseta takaisin;

(c) määräaika, johon mennessä uudistuksiin liittyvät loppumaksua koskevat ehdot on täytettävä;

(d) järjestelyt ja aikataulu uudistusohjelman seurannalle, raportoinnille ja täytäntöönpanolle, mukaan lukien tarvittaessa 4 artiklassa tarkoitetun demokraattisen valvonnan avulla, sekä tarvittaessa 23 artiklan noudattamisen edellyttämät toimenpiteet;

(e) 11 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut indikaattorit, joilla arvioidaan edistymistä 3 artiklassa vahvistettujen yleisten ja erityisten tavoitteiden saavuttamisessa.

14 artikla

Uudistusohjelmaan tehtävät muutokset

1. Jos Moldova ei objektiivisten olosuhteiden vuoksi enää pysty toteuttamaan uudistusohjelmaa osittain tai kokonaan, asiaa koskevat maksuehdot mukaan

luettuina, Moldova voi ehdottaa uudistusohjelman muuttamista. Tällöin Moldova voi esittää komissiolle perustellun pyynnön muuttaa 13 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua täytäntöönpanopäätöstä kokonaan tai osittain.

2. Komissio voi muuttaa täytäntöönpanopäätöstä erityisesti ottaakseen huomioon saatavilla olevien määrien muutoksen 19 artiklassa säädettyjen periaatteiden mukaisesti.

3. Jos komissio katsoo, että Moldovan uudistusohjelman muuttaminen on perusteltua sen esittämien syiden perusteella, komissio arvioi muutetun ohjelman 12 artiklan mukaisesti ja voi ilman aiheetonta viivytystä muuttaa 13 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua täytäntöönpanopäätöstä.

4. Muutoksessa komissio voi hyväksyä maksuehtojen määräaikojen jatkamisen 31 joulukuuta 2028 saakka.

15 artikla

Lainasopimus sekä lainanotto- ja lainanantotoimet

1. Komissiolle annetaan tukivälineestä lainojen muodossa myönnettävän tuen rahoittamiseksi valtuudet lainata tarvittavat varat unionin lukuun pääomamarkkinoilta tai rahoituslaitoksilta asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 224 artiklan mukaisesti.

2. Komissio tekee lainasopimuksen Moldovan kanssa. Lainasopimuksessa vahvistetaan tukivälineestä lainan muodossa myönnettävän tuen enimmäismäärä, saatavuusaika ja yksityiskohtaiset lainaehdot. Laina-aika on enintään 40 vuotta lainasopimuksen allekirjoittamispäivästä. Lainasopimuksen on sisällettävä ennakkomaksujen määrä ja säännöt ennakkomaksujen selvittämisestä.

Varainhoitoasetuksen 220 artiklan 5 kohdan lisäksi ja siitä poiketen lainasopimuksen on sisällettävä ennakkomaksujen määrä ja säännöt ennakkomaksujen selvittämisestä.

3. Lainasopimus asetetaan pyynnöstä Euroopan parlamentin ja neuvoston saataville.

16 artikla

Rahoitusvastuiden rahoittaminen

1. Lainojen rahoitusaste on 9 prosenttia naapuruusalueita koskevalle maantieteelliselle ohjelmalle asetuksen (EU) 2021/947 6 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti osoitetuista määrärahoista, ja se käytetään osana samanlaisia riskejä tukevaa rahoitusta.

2. Poiketen siitä, mitä varainhoitoasetuksen 211 artiklan 2 kohdan viimeisessä virkkeessä säädetään, rahoitusvastuiden rahoitus suoritetaan asteittain ja se muodostuu viimeistään, kun lainat on maksettu ulos kokonaisuudessaan.

3. Rahoitusastetta tarkistetaan vähintään kolmen vuoden välein tämän asetuksen soveltamispäivästä alkaen asetuksen (EU) 2021/947 31 artiklan 5 kohdan neljännessä alakohdassa säädetyn menettelyn mukaisesti.

17 artikla

Ennakkomaksut

1. Toimitettuaan uudistusohjelman komissiolle Moldova voi pyytää vapauttamaan ennakkomaksun, joka on enintään 7 prosenttia tästä tukivälineestä 6 artiklan 1 kohdan nojalla myönnettävästä kokonaismäärästä sen jälkeen, kun siitä on vähennetty täydentävä tuki, mukaan lukien kansalaisjärjestöille annettava tuki ja tekninen tuki, ja lainojen rahoitusvastuut

2. Komissio voi vapauttaa pyydetyn ennakkomaksun sen jälkeen, kun se on hyväksynyt 13 artiklassa tarkoitetun täytäntöönpanopäätöksen, ja 8 artiklassa tarkoitettu tukivälinettä koskeva sopimus ja 15 artiklassa tarkoitettu lainasopimus ovat tulleet voimaan. Varat vapautetaan 19 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaisesti ja edellyttäen, että 5 artiklassa säädetyt ennakkoehdot täyttyvät.

3. Ennakkomaksu voidaan maksaa yhdessä tai useammassa erässä, ja maksuaikataulusta päättää komissio.

18 artikla

Investointihankkeiden toteuttaminen naapuruuspolitiikan investointijärjestelyn puitteissa

1. Jotta voidaan hyötyä unionin rahoitustuen vipuvaikutuksesta lisäinvestointien houkuttelemiseksi, uudistusohjelmaa tukevat investoinnit on toteutettava yhteistyössä kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa naapuruuspolitiikan investointijärjestelyn puitteissa hyväksyttyjen investointihankkeiden muodossa.

2. Kun maksuehdot täyttyvät tyydyttävästi, komissio tekee 19 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun päätöksen varojen vapauttamisesta. Päätöksessä vahvistetaan 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti niiden varojen määrä, jotka asetetaan saataville NIP:n puitteissa hyväksytyille hankkeille unionin myöntämänä tukena, jota ei makseta takaisin, sekä lainatuen muodossa Moldovalle vapautettavan rahoitusavun määrä. Tässä päätöksessä vahvistetaan 8 artiklan 5 kohdan c alakohdassa tarkoitetun, tukivälinettä koskevassa sopimuksessa tarkoitetun osuuden mukaisesti myös se osuus lainatuesta, joka Moldovan on määrä asettaa saataville yhteisrahoituksena NIP:n puitteissa hyväksyttyihin hankkeisiin.

19 artikla

Maksuehtojen täyttymisen arviointi, varojen pidättäminen ja vähentäminen, maksuja koskevat säännöt

1. Moldovan on esitettävä kahdesti vuodessa asianmukaisesti perusteltu pyyntö varojen vapauttamisesta viimeistään kahden kuukauden kuluttua komission täytäntöönpanopäätöksessä asetetusta määräajasta uudistusohjelmassa vahvistettuihin määrällisiin ja laadullisiin tavoitteisiin liittyvien maksuehtojen täyttyessä.

2. Komissio arvioi ilman aiheetonta viivytystä, onko Moldova täyttänyt 5 artiklassa säädetyt ennakkoehdot ja 10 artiklan 3 kohdassa säädetyt rahoitusta koskevat periaatteet ja onko se täyttänyt tyydyttävällä tavalla 13 artiklassa tarkoitetussa komission täytäntöönpanopäätöksessä vahvistetut maksuehdot. Jos komissio katsoo, että Moldova on kumonnut aiemmin maksuissa noudatetut maksuehdot, komissio vähentää tulevista maksuista vastaavan määrän. Komissio voi käyttää apuna asiantuntijoita, myös jäsenvaltioiden asiantuntijoita. Jos varojen vapauttamista koskevaan pyyntöön tai maksupyyntöön sisältyy 19 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu

lukuun 32 liittyvä tavoite, komissio ei voi tehdä päätöstä, jolla hyväksytään varojen vapauttaminen, ellei se anna myönteistä arviota tällaisen tavoitteen täyttymisestä.

3. Jos komissio antaa myönteisen arvion kaikkien sovellettavien ehtojen tyydyttävästä täyttämisestä, se antaa ilman aiheetonta viivytystä päätöksen, jolla hyväksytään kyseisiä ehtoja vastaavien varojen vapauttaminen. Näiden määrien osalta päätös muodostaa 10 artiklassa tarkoitetun edellytyksen.

4. Jos komissio antaa kielteisen arvion jonkin aikataulun mukaisen ehdon täyttymisestä, kyseisiä ehtoja vastaavat varat pidätetään. Pidätetyt määrät vapautetaan vasta, kun Moldova on myöhemmän esittämänsä varojen vapauttamista koskevan pyynnön yhteydessä perustellut asianmukaisesti, että se on toteuttanut tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että vastaavat maksuehdot täyttyvät tyydyttävästi.

5. Jos komissio toteaa, että Moldova ei ole toteuttanut tarvittavia toimenpiteitä 12 kuukauden kuluessa 4 kohdassa tarkoitetusta ensimmäisestä kielteisestä arviosta, komissio vähentää rahoitustuesta, jota ei makseta takaisin, ja lainasta määrän, joka vastaa asianomaisia maksuehtoja. Ensimmäisen täytäntöönpanovuoden aikana sovelletaan 24 kuukauden määräaikaa, jonka lasketaan alkavan 4 kohdassa tarkoitetun alustavan kielteisen arvioinnin antamisesta. Moldova voi esittää huomautuksensa kahden kuukauden kuluessa komission päätelmien antamisesta tiedoksi Moldovalle.

6. Maksuehtoja, joita ei ole täytetty 31 päivään joulukuuta 2028 mennessä, vastaavaa määrää ei makseta Moldovalle, vaan se vapautetaan tai peruutetaan saatavilla olevan lainatuen määrästä tapauksen mukaan.

7. Komissio voi vähentää rahoitustuen, jota ei makseta takaisin, määrää ja periä Moldovalta takaisin muun muassa kuittaamalla mitä tahansa määrärahoja, jotka on käytetty tukivälineen tavoitteiden saavuttamiseen, tai vähentää Moldovalle maksettavan lainan määrää tai pyytää lainan ennenaikaista takaisinmaksua lainasopimuksen mukaisesti, jos varoja on maksettu aiheettomasti, on havaittu unionin taloudellisia etuja vahingoittavia sääntöjenvastaisuuksia, petoksia, lahjontaa tai eturistiriitoja, joita Moldova ei ole korjannut, tai niihin liittyviä vakavia huolenaiheita, tai määrälliset tai laadulliset tavoitteet on kumottu, tai jos on havaittu maksun suorittamisen jälkeen, ettei tavoitteita ole täytetty tyydyttävästi, tai on havaittu tukivälinettä koskevista sopimuksista tai lainasopimuksista johtuvan velvoitteen vakava laiminlyönti, myös OLAFin toimittamien tietojen tai tilintarkastustuomioistuimen kertomusten perusteella. Ennen kuin komissio tekee päätöksiä tällaisista vähennyksistä, se ilmoittaa asiasta Euroopan parlamentille ja neuvostolle.

8. Poiketen siitä, mitä varainhoitoasetuksen 116 artiklan 2 kohdassa säädetään, varainhoitoasetuksen 116 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu maksumääräaika alkaa päivästä, jona tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitettu päätös, jolla hyväksytään maksun suorittaminen Moldovalle, annetaan tiedoksi.

9. Varainhoitoasetuksen 116 artiklan 5 kohtaa ei sovelleta tämän asetuksen tämän ja 23 artiklan nojalla rahoitusapuna suoritettaviin maksuihin, jotka ohjataan suoraan Moldovan valtionkonttoriin.

10. Rahoitustuki, jota ei makseta takaisin, ja lainat maksetaan tämän artiklan mukaisesti vuotuisessa talousarviomenettelyssä vahvistettujen talousarviomäärärahojen perusteella, ja niiden maksamisen edellytyksenä on saatavilla oleva rahoitus. Varat maksetaan erissä. Kukin erä voidaan maksaa kerralla tai useampina osaerinä.

11. Määrät maksetaan 3 kohdassa tarkoitetun päätöksen jälkeen lainasopimuksen mukaisesti.

12. Moldovan on esitettävä maksupyyntö lainasopimuksessa esitetyssä muodossa ja tukivälinettä koskevassa sopimuksessa vahvistettujen määräysten mukaisesti, jotta lainan muodossa myönnettävä tukimäärä voidaan maksaa. Tätä ei sovelleta ennakkomaksujen maksamiseen.

20 artikla

Uudistussuunnitelman täytäntöönpanoon rahoitusta saaviin henkilöihin ja yhteisöihin sovellettavat läpinäkyvyysvaatimukset

1. Moldovan on julkaistava ajantasaiset tiedot lopullisista tuensaajista, jotka saavat rahoitusta yli 50 000 euroa kumulatiivisesti kolmen vuoden aikana tämän tukivälineen mukaisten uudistusten ja investointien täytäntöönpanoon.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetuista lopullisista tuensaajista on julkaistava seuraavat tiedot koneluettavassa muodossa verkkosivulla saatujen kokonaisvarojen mukaisessa järjestyksessä ottaen asianmukaisesti huomioon luottamuksellisuutta ja turvallisuutta koskevat vaatimukset, erityisesti henkilötietojen suojan:

   (a) oikeushenkilön tapauksessa tuensaajan täydellinen virallinen nimi ja arvonlisäverotunniste tai verotunniste, jos sellainen on saatavilla, tai muu oikeushenkilöön sovellettavassa lainsäädännössä vahvistettu yksilöllinen tunniste;

   (b) luonnollisen henkilön tapauksessa saajan etu- ja sukunimi tai -nimet;

   (c) tuensaajan saama määrä sekä Moldovan tukivälineen mukaiset uudistukset ja investoinnit, joiden täytäntöönpanoa kyseisellä määrällä edistetään.

3. Edellä 2 kohdassa tarkoitettuja tietoja ei saa julkistaa, jos niiden luovuttaminen uhkaa asianomaisten lopullisten tuensaajien oikeuksia ja vapauksia tai vahingoittaa vakavasti niiden kaupallisia etuja. Nämä tiedot on asetettava komission saataville.

4. Moldovan on toimitettava komissiolle sähköisesti vähintään kerran vuodessa tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja lopullisia tuensaajia koskevat tiedot 8 artiklan 5 kohdan l alakohdassa tarkoitetussa tukivälinettä koskevassa sopimuksessa määriteltävässä koneluettavassa muodossa.

IV LUKU

Unionin taloudellisten etujen suojaaminen

21 artikla

Unionin taloudellisten etujen suojaaminen

1. Komissio ja Moldova toteuttavat tukivälineen täytäntöönpanossa kaikki aiheelliset toimenpiteet unionin taloudellisten etujen suojaamiseksi ottaen huomioon suhteellisuusperiaatteen ja ne olosuhteet, joissa tukivälinettä käytetään, 5 artiklan 1 kohdassa asetetut ennakkoehdot sekä tukivälinettä koskevissa sopimuksissa

vahvistetut ehdot, erityisesti petosten, korruption, eturistiriitojen ja sääntöjenvastaisuuksien ehkäisemistä, havaitsemista ja korjaamista koskevat ehdot sekä tukivälineestä myönnettyihin varoihin vaikuttaviin rikoksiin liittyviä tutkinta- ja syytetoimia koskevat ehdot. Moldovan on sitouduttava pyrkimään tuloksellisten ja tehokkaiden hallinto- ja valvontajärjestelmien käyttöönottoon ja varmistettava, että aiheettomasti maksetut tai väärin käytetyt määrät voidaan periä takaisin.

2. Tukivälinettä koskevassa sopimuksessa on määrättävä seuraavista velvoitteista, joiden mukaan Moldovan on

(a) tarkastettava säännöllisesti, että myönnetty rahoitus on käytetty sovellettavien sääntöjen, erityisesti petosten, korruption, eturistiriitojen ja sääntöjenvastaisuuksien ehkäisemistä, havaitsemista ja korjaamista koskevien sääntöjen, mukaisesti;

(b) suojeltava väärinkäytösten paljastajia;

(c) toteutettava aiheelliset toimenpiteet unionin taloudellisia etuja vahingoittavien petosten, lahjonnan, eturistiriitojen ja sääntöjenvastaisuuksien ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi ja korjaamiseksi sekä rikoksiin liittyvien tutkinta- ja syytetoimien toteuttamiseksi, päällekkäisen rahoituksen havaitsemiseksi ja välttämiseksi ja oikeudellisten toimien toteuttamiseksi väärinkäytettyjen varojen perimiseksi takaisin, myös uudistusohjelman mukaisten uudistusten ja investointihankkeiden tai -ohjelmien täytäntöönpanotoimenpiteiden osalta, ja toteutettava asianmukaiset toimenpiteet, jotta EPPOn ja jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten esittämät, tukivälineestä myönnettyihin varoihin vaikuttaviin rikoksiin liittyvät keskinäistä oikeusapua koskevat pyynnöt käsitellään viipymättä;

(d) varmistettava 1 kohdan soveltamiseksi ja erityisesti uudistusohjelmaan sisältyvien uudistusten täytäntöönpanoon liittyvien varojen käyttöä koskevia tarkastuksia varten riittävien tietojen kerääminen henkilöistä ja yhteisöistä, jotka saavat rahoitusta III luvussa tarkoitetun uudistusohjelman täytäntöönpanotoimenpiteisiin, mukaan lukien tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevat tiedot, ja pääsy näihin tietoihin unionin tietosuojaperiaatteiden ja sovellettavien tietosuojasääntöjen mukaisesti;

(e) nimenomaisesti valtuutettava komissio, OLAF, tilintarkastustuomioistuin ja tarvittaessa EPPO käyttämään oikeuksiaan asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 129 artiklan mukaisesti.

3. Tukivälinettä koskevassa sopimuksessa on määrättävä myös komission oikeudesta vähentää tukivälineestä myönnettävää tukea, jota ei makseta takaisin, asianmukaisessa suhteessa ja periä Moldovalta takaisin, muun muassa kuittaamalla, tukivälineen tavoitteiden saavuttamiseen käytetyt määrät ja vähentää tuensaajalle maksettavan lainan määrää tai pyytää lainan ennenaikaista takaisinmaksua lainasopimuksen mukaisesti, jos varoja on maksettu aiheettomasti, jos on havaittu unionin taloudellisia etuja vahingoittavia sääntöjenvastaisuuksia, petoksia, lahjontaa tai eturistiriitoja, joita Moldova ei ole korjannut, tai niihin liittyviä vakavia huolenaiheita tai jos on havaittu maksun suorittamisen jälkeen, ettei tavoitteita ole täytetty tyydyttävästi, tai on havaittu tukivälinettä koskevasta sopimuksesta tai lainasopimuksista johtuvan velvoitteen vakava laiminlyönti. Päättäessään takaisinperinnän määrästä ja vähennyksestä tai ennenaikaisesti takaisin maksettavasta määrästä komissio noudattaa suhteellisuusperiaatetta ja ottaa

huomioon unionin taloudellisia etuja vahingoittavan sääntöjenvastaisuuden, petoksen, lahjonnan tai eturistiriidan taikka velvoitteen laiminlyönnin vakavuuden. Moldovalle annetaan mahdollisuus esittää huomautuksensa ennen tuen vähentämistä tai ennenaikaisen takaisinmaksun pyytämistä.

4. Tukivälineen varoja hoitavien henkilöiden ja yhteisöjen on ilmoitettava viipymättä komissiolle ja OLAFille kaikista epäillyistä petoksista, lahjonnasta, eturistiriidoista ja sääntöjenvastaisuuksista, jotka vahingoittaisivat unionin taloudellisia etuja.

22 artikla

Moldovan sisäisten järjestelmien ja tarkastusviranomaisen rooli

1. Rahoitusapuna saataville asetettavan tukivälineestä myönnettävän rahoituksen osalta komissio voi tukeutua Moldovaan sijoittautuneisiin tarkastusviranomaisiin julkisten menojen valvomiseksi. Komissio tukeutuu tarvittaessa myös 4 artiklan 9 kohdassa tarkoitettuun demokraattiseen valvontaan.

2. Uudistusohjelman täytäntöönpanon ensimmäisinä vuosina asetetaan etusijalle uudistukset, jotka liittyvät neuvottelulukuun 32, erityisesti julkiseen varainhoitoon ja sisäiseen valvontaan sekä petostentorjuntaan, sekä lukuihin 23 ja 24, erityisesti oikeudenkäytön, korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden osalta, ja lukuun 8, erityisesti valtiontukien valvonnan osalta.

3. Moldova raportoi komissiolle viipymättä mahdollisista sääntöjenvastaisuuksista, mukaan lukien petokset, joista on tehty ensimmäinen hallinnollinen tai oikeudellinen päätelmä, ja pitävät komission ajan tasalla mahdollisten tällaisiin sääntöjenvastaisuuksiin liittyvien hallinnollisten ja oikeudellisten menettelyjen etenemisestä. Tällainen raportointi on toteutettava komission perustamalla sähköisellä välineellä sääntöjenvastaisuuksien hallinnointijärjestelmää käyttäen.

4. Edellä 1 kohdassa tarkoitetut yhteisöt käyvät säännöllistä vuoropuhelua tilintarkastustuomioistuimen, OLAFin ja tarvittaessa EPPOn kanssa.

5. Komissio voi suorittaa Moldovan talousarvion toteuttamista koskevia yksityiskohtaisia järjestelmätarkastuksia, jotka perustuvat riskinarviointiin ja vuoropuheluun tarkastusviranomaisten kanssa, ja antaa suosituksia järjestelmien parantamiseksi.

6. Komissio voi antaa suosituksia Moldovalle kaikissa tapauksissa, joissa Moldovan toimivaltaiset viranomaiset eivät sen näkemyksen mukaan ole toteuttaneet tarvittavia toimia ehkäistäkseen, havaitakseen ja korjatakseen petoksia, korruptiota, eturistiriitoja ja sääntöjenvastaisuuksia, jotka ovat haitanneet tai uhkaavat vakavalla tavalla haitata tukivälineestä rahoitettujen menojen moitteetonta varainhoitoa, ja kaikissa tapauksissa, joissa se havaitsee Moldovan viranomaisten käyttöön ottaman valvontajärjestelmän suunnitteluun ja toimintaan vaikuttavia puutteita. Moldovan on pantava tällaiset suositukset täytäntöön tai esitettävä perustelut sille, miksi se ei ole niin tehnyt.

V LUKU

SEURANTA, RAPORTOINTI JA ARVIOINTI

23 artikla

Seuranta ja raportointi

1. Komissio seuraa tukivälineen täytäntöönpanoa ja arvioi 3 artiklassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Täytäntöönpanon seurannan on oltava kohdennettua ja oikeassa suhteessa tukivälinettä koskevan sopimuksen puitteissa toteutettaviin toimiin, eikä se rajoita asetuksessa (EU) 2021/947 säädettyjen raportointivaatimusten soveltamista. Edellä 11 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen indikaattoreiden odotetaan auttavan komissiota tukivälineen seurannassa.
2. Edellä 8 artiklassa tarkoitetussa tukivälinettä koskevassa sopimuksessa vahvistetaan säännöt ja yksityiskohtaiset järjestelyt, joiden mukaisesti Moldovan on raportoitava komissiolle tämän artiklan 1 kohdan soveltamista varten.
3. Komissio antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle vuosittain kertomuksen edistymisestä tämän asetuksen tavoitteiden saavuttamisessa. Vuosittaista kertomusta täydennetään esittelyillä tukivälineen täytäntöönpanon tilanteesta kahdesti vuodessa.
4. Komissio toimittaa 3 kohdassa tarkoitetun vuosikertomuksen 27 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulle komitealle.
5. Komissio raportoi Moldovan uudistusohjelman täytäntöönpanon edistymisestä asetuksen (EU) 2024/1449 nojalla perustetun tulostaulun yhteydessä.

24 artikla

Tukivälineen tulostaulu

6. Komissio perustaa uudistusohjelman täytäntöönpanon edistymistä kuvaavan tukiohjelman tulostaulun asetuksen (EU) 2024/1449 nojalla.

25 artikla

Tukivälineen arviointi

1. Komissio tekee 31 päivän joulukuuta 2027 jälkeen mutta viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2031 asetuksen riippumattoman jälkiarvioinnin. Jälkiarvioinnissa arvioidaan unionin panosta tämän asetuksen tavoitteiden saavuttamiseen.
2. Jälkiarvioinnissa hyödynnetään OECD:n kehitysapukomitean hyvän käytännön periaatteita ja pyritään varmistumaan siitä, että tavoitteet on saavutettu, ja laatimaan suosituksia tulevien toimien parantamiseksi.
3. Komissio toimittaa jälkiarvioinnin havainnot ja päätelmät sekä omat huomautuksensa ja jatkotoimensa tiedoksi Euroopan parlamentille, neuvostolle ja jäsenvaltioille. Jälkiarvioinnista voidaan keskustella Euroopan parlamentin, neuvoston tai jäsenvaltioiden pyynnöstä. Tuloksia hyödynnetään tulevien ohjelmien ja toimien valmistelussa ja resurssien kohdentamisessa. Jälkiarviointi ja jatkotoimet asetetaan julkisesti saataville.

4. Komissio ottaa asetuksen nojalla myönnetyn unionin rahoituksen arviointiprosessiin mukaan kaikki asiaankuuluvat sidosryhmät, mukaan lukien Moldovan, työmarkkinaosapuolet, kansalaisjärjestöt, siinä määrin kuin se on tarkoituksenmukaista, ja se voi tapauksen mukaan pyrkiä tekemään yhteisiä arviointeja jäsenvaltioiden ja muiden kumppanien kanssa niin, että myös Moldova osallistuu niihin tiiviisti.

26 artikla

Moldovan raportointi talous- ja rahoitusalan vuoropuhelun yhteydessä

1. Tuensaajan on raportoitava kerran vuodessa talous- ja rahoitusalan vuoropuhelun yhteydessä edistymisestä uudistusohjelmansa uudistuksiin liittyvän osan täytäntöönpanossa.

VI LUKU

LOPPUSÄÄNNÖKSET

27 artikla

Komiteamenettely

1. Komissiota avustaa asetuksella (EU) 2021/947 perustettu komitea.
2. Kun viitataan tähän kohtaan, sovelletaan asetuksen (EU) N:o 182/2011 5 artiklaa.
3. Jos komitea ei anna 13 artiklan 1 kohdassa ja 14 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen täytäntöönpanosäädösten osalta lausuntoa, komissio ei hyväksy ehdotusta täytäntöönpanosäädökseksi, ja tuolloin sovelletaan asetuksen (EU) N:o 182/2011 5 artiklan 4 kohdan kolmatta alakohtaa.

28 artikla

Tiedotus, viestintä ja julkisuus

1. Komissio toteuttaa tiedotustoimia varmistaakseen uudistusohjelmassa tarkoitettuun rahoitustukeen myönnettävän unionin rahoituksen näkyvyyden, muun muassa toteuttamalla yhteisiä tiedotustoimia Moldovan kanssa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta asetuksessa (EU) 2021/947 säädettyjen vaatimusten soveltamista. Komissio varmistaa, että tukivälineestä myönnettävästä tuesta tiedotetaan ja se tuodaan esille rahoitusta koskevan maininnan avulla. Tukivälineestä rahoitettavat toimet toteutetaan unionin rahoittamia ulkoisia toimia koskevien viestintä- ja näkyvyysvaatimusten sekä muiden asiaankuuluvien suuntaviivojen mukaisesti.
2. Unionin rahoituksen saajan on aktiivisesti ilmaistava rahoituksen alkuperä ja varmistettava unionin rahoituksen näkyvyys tapauksen mukaan muun muassa pitämällä esillä unionin tunnusta ja rahoitusta koskevaa asianmukaista mainintaa, jossa lukee ”Euroopan unionin rahoittama”, erityisesti kun ne tekevät tunnetuksi

toimia ja niiden tuloksia, tarjoamalla eri ryhmille, mukaan lukien tiedotusvälineet ja suuri yleisö, kohdennettua johdonmukaista, olennaista ja oikeasuhteista tietoa.

3. Tiedotus, viestintä ja julkisuus on toteutettava esteettömässä muodossa.

29 artikla

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan seuraavana päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä.*

Tämä asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Tehty Brysselissä

Euroopan parlamentin puolesta	*Neuvoston puolesta*
Puhemies	*Puheenjohtaja*

SÄÄDÖSEHDOTUKSEEN LIITTYVÄ RAHOITUSTA JA DIGITAALISIA VAIKUTUKSIA KOSKEVA SELVITYS

1. PERUSTIEDOT EHDOTUKSESTA/ALOITTEESTA 3
1.1 Ehdotuksen/aloitteen nimi 3
1.2 Toimintalohko(t) 3
1.3 Tavoite (Tavoitteet) 3
1.3.1 Yleistavoite (Yleistavoitteet) 3
1.3.2 Erityistavoite (Erityistavoitteet) 3
1.3.3 Odotettavissa olevat tulokset ja vaikutukset 3
1.3.4 Tulosindikaattorit 3
1.4 Ehdotus/aloite liittyy 4
1.5 Ehdotuksen/aloitteen perustelut 4
1.5.1 Tarpeet, joihin ehdotuksella/aloitteella vastataan lyhyellä tai pitkällä aikavälillä, sekä aloitteen yksityiskohtainen toteutusaikataulu 4
1.5.2 EU:n osallistumisesta saatava lisäarvo (joka voi olla seurausta eri tekijöistä, kuten koordinoinnin paranemisesta, oikeusvarmuudesta tai toiminnan vaikuttavuuden tai täydentävyyden paranemisesta). EU:n osallistumisesta saatavalla lisäarvolla tarkoitetaan tässä kohdassa arvoa, jonka EU:n osallistuminen tuottaa sen arvon lisäksi, joka olisi saatu aikaan pelkillä jäsenvaltioiden toimilla. 4
1.5.3 Vastaavista toimista saadut kokemukset 4
1.5.4 Yhteensopivuus monivuotisen rahoituskehyksen kanssa ja mahdolliset synergiaedut suhteessa muihin kyseeseen tuleviin välineisiin 5
1.5.5 Arvio käytettävissä olevista rahoitusvaihtoehdoista, mukaan lukien mahdollisuudet määrärahojen uudelleenkohdentamiseen 5
1.6 Ehdotetun toimen/aloitteen ja sen rahoitusvaikutusten kesto 6
1.7 Suunniteltu talousarvion toteuttamistapa / Suunnitellut talousarvion toteuttamistavat 6
2. HALLINNOINTI 8
2.1 Seuranta- ja raportointisäännöt 8
2.2 Hallinnointi- ja valvontajärjestelmä(t) 8
2.2.1 Perustelut ehdotetu(i)lle talousarvion toteuttamistavalle(/-tavoille), rahoituksen toteutusmekanismille(/-mekanismeille), maksujärjestelyille sekä valvontastrategialle 8
2.2.2 Tiedot todetuista riskeistä ja niiden vähentämiseksi käyttöön otetuista sisäisistä valvontajärjestelmistä 8
2.2.3 Valvonnan kustannustehokkuutta (valvontakustannusten suhde hallinnoitujen varojen arvoon) koskevat arviot ja perustelut sekä arviot maksujen suoritusajankohdan ja toimen päättämisajankohdan odotetuista virheriskitasoista 8
2.3 Toimenpiteet petosten ja sääntöjenvastaisuuksien ehkäisemiseksi 9
3. EHDOTUKSEN/ALOITTEEN ARVIOIDUT RAHOITUSVAIKUTUKSET 10

3.1 Kyseeseen tulevat monivuotisen rahoituskehyksen otsakkeet ja menopuolen budjettikohdat 10
3.2 Arvioidut vaikutukset määrärahoihin 12
3.2.1 Yhteenveto arvioiduista vaikutuksista toimintamäärärahoihin 12
3.2.1.1 Hyväksytystä talousarviosta peräisin olevat määrärahat 12
3.2.1.2 Ulkoisista käyttötarkoitukseensa sidotuista tuloista peräisin olevat määrärahat 17
3.2.2 Arvioidut toimintamäärärahoista rahoitetut tuotokset 22
3.2.3 Yhteenveto arvioiduista vaikutuksista hallintomäärärahoihin 24
3.2.3.1 Hyväksytystä talousarviosta peräisin olevat määrärahat 24
3.2.3.2 Ulkoisista käyttötarkoitukseensa sidotuista tuloista peräisin olevat määrärahat 24
3.2.3.3 Määrärahat yhteensä 24
3.2.4 Henkilöresurssien arvioitu tarve 25
3.2.4.1 Hyväksytystä talousarviosta katettavat 25
3.2.4.2 Ulkoisilla käyttötarkoitukseensa sidotuilla tuloilla katettavat 26
3.2.4.3 Henkilöresurssien kokonaistarve 26
3.2.5 Yhteenveto arvioiduista vaikutuksista digitaaliteknologiaan liittyviin investointeihin 28
3.2.6 Yhteensopivuus nykyisen monivuotisen rahoituskehyksen kanssa 28
3.2.7 Ulkopuolisten tahojen rahoitusosuudet 28
3.3 Arvioidut vaikutukset tuloihin 29
4. DIGITAALISET ULOTTUVUUDET 29
4.1 Vaatimukset, joilla on merkitystä digitalisaation kannalta 30
4.2 Tiedot 30
4.3 Digitaaliset ratkaisut 31
4.4 Yhteentoimivuusarviointi 31
4.5 Toimenpiteet digitaalisen täytäntöönpanon tukemiseksi 32

1. PERUSTIEDOT EHDOTUKSESTA/ALOITTEESTA

1.1 Ehdotuksen/aloitteen nimi

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Moldovan uudistus- ja kasvutukivälineen perustamisesta

1.2 Toimintalohko(t)

EU:n suhteet muuhun maailmaan

1.3 Tavoite (Tavoitteet)

1.3.1 Yleistavoite (Yleistavoitteet)

Uudistus- ja kasvutukivälineen, jäljempänä ’tukiväline’, strategisina tavoitteina on (a) tukea laajentumisprosessia nopeuttamalla mukautumista unionin arvoihin, säädöksiin, sääntöihin, normeihin, politiikkoihin ja käytäntöihin, jäljempänä ’säännöstö’, hyväksymällä ja panemalla täytäntöön uudistuksia tulevaa unionin jäsenyyttä silmällä pitäen; b) tukea Moldovan asteittaista yhdentymistä unionin sisämarkkinoihin; ja (c) nopeuttaa Moldovan talouden sosioekonomista lähentymistä unionin kanssa. Tämä auttaa Moldovaa saamaan vastaavaa tukea kuin muut ehdokasmaat, varsinkin kun Moldova ei kuulu liittymistä valmistelevan tukivälineen piiriin.

1.3.2 Erityistavoite (Erityistavoitteet)

Erityistavoite

Tukivälineen erityistavoitteena on

a) vahvistaa laajentumisprosessin perusasioita, kuten oikeusvaltioperiaatetta ja perusoikeuksia, demokraattisten instituutioiden toimintaa, mukaan lukien kahtiajaon poistaminen, sekä julkishallintoa, ja täyttää taloudelliset kriteerit; tähän kuuluu oikeuslaitoksen riippumattomuuden edistäminen, alueen turvallisuuden ja vakauden lujittaminen, petosten ja korruption kaikkien muotojen torjunnan tehostaminen, mukaan lukien laajamittainen korruptio ja nepotismi, järjestäytynyt rikollisuus, rajatylittävä rikollisuus ja rahanpesu sekä terrorismin rahoitus, veronkierto ja veropetokset sekä verojen välttely; kansainvälisen oikeuden noudattamisen lisääminen; tiedotusvälineiden vapauden ja riippumattomuuden ja akateemisen vapauden lujittaminen; vihapuheen torjuminen; kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten luominen, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun edistäminen; sukupuolten tasa-arvon, sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamisen ja naisten ja tyttöjen voimaannuttamisen, syrjimättömyyden ja suvaitsevuuden edistäminen, jotta voidaan varmistaa vähemmistöihin, kuten kansallisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden ja romanien sekä homo- ja biseksuaalisten sekä trans- ja intersukupuolisten henkilöiden oikeuksien kunnioittaminen ja parantaa niitä;

b) edistää Moldovan täysimääräistä mukautumista unionin yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, jäljempänä ’YUTP’, unionin rajoittavat toimenpiteet mukaan luettuina;

c) torjua unionia ja sen arvoja vastaan suunnattua disinformaatiota ja ulkomaista tiedonmanipulointia ja häirintää;

d) edistää viisumipolitiikkojen yhdenmukaistamista unionin kanssa;

e) tehostaa julkishallintoa, kehittää valmiuksia ja investoida Moldovan hallinnolliseen henkilöstöön; varmistaa tietojen saatavuus, julkinen valvonta ja kansalaisyhteiskunnan osallistuminen päätöksentekoprosesseihin; tukea läpinäkyvyyttä, vastuuvelvollisuutta, rakenneuudistuksia ja hyvää hallintoa kaikilla tasoilla, myös julkisten varojen jakamista ja saatavuutta koskevien valvonta- ja tutkimusvaltuuksien osalta, sekä julkisen varainhoidon, julkisten hankintojen ja valtiontukien valvonnan aloilla; tukea aloitteita kansainvälisen oikeuden tukemiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi Moldovassa sekä tähän työhön osallistuvia toimijoita;

f) nopeuttaa Moldovan siirtymää kestäväksi, ilmastoneutraaliksi ja osallistavaksi taloudeksi, joka kykenee kestämään unionin sisämarkkinoiden kilpailupaineita, ja sen investointiympäristön vakauttamista sekä sen strategisten riippuvuuksien vähentämistä;

g) edistää Moldovan taloudellista yhdentymistä unionin sisämarkkinoihin erityisesti lisäämällä kauppa- ja investointivirtoja ja häiriönsietokykyisiä arvoketjuja;

h) tukea tiiviimpää yhdentymistä unionin sisämarkkinoihin parantamalla kestäviä yhteyksiä Euroopan laajuisten verkkojen avulla, jotta vahvistetaan hyviä naapuruussuhteita sekä ihmisten välisiä yhteyksiä;

i) nopeuttaa osallistavaa ja kestävää vihreää siirtymää ilmastoneutraaliuteen vuoteen 2050 mennessä Pariisin sopimuksen ja Euroopan vihreän kehityksen ohjelman mukaisesti ottaen huomioon kaikki talouden alat, erityisesti energia-ala, mukaan lukien siirtyminen vähähiiliseen, ilmastoneutraaliin ja ilmastokestävään kiertotalouteen varmistaen samalla, että investoinnit ovat ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen mukaisia;

j) edistää digitalisaatiota ja digitaalisia taitoja kestävän kehityksen ja osallistavan kasvun mahdollistajina;

k) edistää innovointia, tutkimusta ja tutkimuslaitosten ja teollisuuden välistä yhteistyötä vihreän siirtymän ja digitalisaation tukemiseksi edistämällä paikallisia teollisuudenaloja keskittyen erityisesti paikallisiin mikroyrityksiin sekä pieniin ja keskisuuriin yrityksiin ja startup-yrityksiin;

l) edistää laadukasta yleissivistävää ja ammatillista koulutusta ja uudelleen- ja täydennyskoulutusta kaikilla tasoilla keskittyen erityisesti nuoriin, myös nuorisotyöttömyyden torjumiseen, aivovuodon ehkäisemiseen ja haavoittuvassa asemassa olevien yhteisöjen, myös pakolaisten, tukemiseen, ja edistää työllisyystoimia, myös työntekijöiden oikeuksia Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin mukaisesti, ja köyhyyden torjuntaa.

1.3.3 Odotettavissa olevat tulokset ja vaikutukset

Selvitys siitä, miten ehdotuksella/aloitteella on tarkoitus vaikuttaa edunsaajien/kohderyhmän tilanteeseen

Tukivälineestä myönnettävän tuen odotetaan mahdollistavan sen, että Moldova voi toteuttaa uudistuksia ja investointeja, joita tarvitaan sen talouden kilpailukyvyn parantamiseksi sekä unioniin lähentymisen lisäämiseksi. Tukivälineen täytäntöönpanon olisi myös vahvistettava Moldovan sisäisen valvonnan ja julkisen varainhoidon järjestelmiä sekä erityisesti oikeusvaltioperiaatteeseen ja korruption, petosten ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan liittyvien laajentumisprosessin

perusasioiden kuntoon saamista. Sen odotetaan auttavan Moldovaa hyötymään aikaisemmin EU:n sisämarkkinoista ja helpottavan sen yhdentymistä EU:hun.

1.3.4 Tulosindikaattorit

Selvitys siitä, millaisin indikaattorein ehdotuksen/aloitteen etenemistä ja tuloksia seurataan.

Tarkat indikaattorit määritellään uudistusohjelmassa. Kyseisten indikaattoreiden olisi perustuttava kansainvälisesti sovittuihin indikaattoreihin. Indikaattoreiden olisi oltava merkityksellisiä, hyväksyttyjä, uskottavia, helppoja ja luotettavia.

1.4 Ehdotus/aloite liittyy

☒ uuteen toimeen

☐ uuteen toimeen, joka perustuu pilottihankkeeseen tai valmistelutoimeen[5]

☐ käynnissä olevan toimen jatkamiseen

☐ yhden tai useamman toimen sulauttamiseen tai uudelleen suuntaamiseen johonkin toiseen/uuteen toimeen

1.5 Ehdotuksen/aloitteen perustelut

1.5.1 Tarpeet, joihin ehdotuksella/aloitteella vastataan lyhyellä tai pitkällä aikavälillä, sekä aloitteen yksityiskohtainen toteutusaikataulu

Moldovan taloudellinen tuotos ja kilpailukyky ovat jäljessä EU:n keskiarvosta, vaikka maa on edistynyt liittymisprosessissaan. On kiireellisesti varmistettava, että se saa vastaavaa tukea kuin muut EU:n kanssa neuvottelevat ehdokasvaltiot, sekä sosioekonomisen lähentymisen että laajemmin EU:n laajentumisohjelman tukemiseksi.

Kasvusuunnitelman tarjoamien mahdollisuuksien täydeksi hyödyntämiseksi Moldova laatii uudistusohjelman, jossa esitetään keskeiset toimenpiteet, jotka maa aikoo toteuttaa vuosina 2025–2027 nopeuttaakseen sosioekonomista kehitystä ja lähentymistä EU:n kanssa. Uudistusohjelmasta neuvotellaan komission kanssa, minkä jälkeen komissio arvioi ja hyväksyy sen.

Uudistusohjelma on yhdenmukainen maan kasvustrategian kanssa, joka puolestaan on linjassa laajentumisprosessin kanssa. Uudistusohjelman avulla edistetään liittymisprosessissa yksilöityjä keskeisiä perustavanlaatuisia uudistuksia sekä keskeisiä sosioekonomisia uudistuksia, joilla puututaan maan kasvupolun rakenteellisiin puutteisiin ja jotka sisällytetään uudistusohjelmaan.

Kasvusuunnitelman keskeisenä osana toimivan tukivälineen myötä otetaan myös käyttöön vahva ehdollisuus, sillä EU-rahoituksen maksamisen edellytyksenä on saavutettu edistys, erityisesti liittyen sosioekonomiseen lähentymisen ja kilpailukyvyn parantamiseen sekä edistykseen perusasioiden alalla.

Länsi-Balkanin kasvusuunnitelman tavoin uusi tukiväline pannaan täytäntöön mekanismeilla, jotka on valittu uudistusten ja niihin liittyvien investointien nopean toteuttamisen maksimoimiseksi. Samalla ylläpidetään tarvittavia tarkastuksia ja minimoidaan komissiolle, Moldovalle ja muille täytäntöönpanokumppaneille aiheutuva hallinnollinen rasitus. Tukea annetaan kolmen täytäntöönpanomekanismin kautta: 1) Moldovan kansalliseen talousarvioon ohjattava suora tuki 2)

[5] Sellaisina kuin nämä on määritelty varainhoitoasetuksen 58 artiklan 2 kohdan a ja b alakohdassa.

investoinneille naapuruuspolitiikan investointijärjestelyn, jäljempänä ’NIP’, kautta annettava tuki ja 3) jäljellä oleva tuki, jota ei makseta takaisin.

Suorat maksut kansallisiin talousarvioihin ja varojen asettaminen saataville investointiehdotusten toimittamiseksi edellyttävät edistymistä ja Moldovan uudistusohjelmassa määriteltyjen maksuehtojen täyttymistä. Maksuehdot muodostuvat tiettyjen sosioekonomisten uudistusten laadullisista ja määrällisistä tavoitteista ja niihin liittyvästä aikataulusta, jotta voidaan vauhdittaa kasvua, saattaa maa kestävän lähentymisen tielle ja saada se keskittymään tiettyihin uudistuksiin, jotka liittyvät laajentumisprosessin perusasioihin, kuten oikeusvaltioperiaatteeseen sekä korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseen. Sen jälkeen, kun komissio on hyväksynyt uudistusohjelman (komission täytäntöönpanopäätöksellä), ja tukivälinettä koskeva sopimus ja lainasopimus on tehty, Moldova voi saada ennakkorahoitusta.

Makrotaloudellinen vakaus, moitteeton julkinen varainhoito sekä talousarvion läpinäkyvyys ja valvonta ovat yleisiä maksuehtoja, joiden on täytyttävä varojen vapauttamiseksi. Maksut suoritetaan ennakkoon sovitun puolivuosittaisen aikataulun mukaisesti. Maksut perustuvat Moldovan asianmukaisesti perusteltuihin varojen vapauttamista koskeviin pyyntöihin, ja ennen maksua komissio tarkistaa asiaankuuluvien maksuehtojen täyttymisen. Jos maksuehdot eivät täyty, komissio pidättää tai vähentää vastaavan määrän maksusta.

Pidätetyt varat voidaan maksaa 12 kuukauden kuluessa uudistusohjelmassa vahvistetusta alkuperäisestä määräajasta edellyttäen, että maksuehdot täyttyvät.

Uudistusohjelmiin sisältyviä investointeja tuetaan NIP:n kautta. Niihin liittyvät hankkeet tai ohjelmat toimitetaan NIP:n johtoryhmälle lausuntoa varten vasta sen jälkeen, kun komissio on arvioinut asiaankuuluvien maksuehtojen täyttymisen.

1.5.2 EU:n osallistumisesta saatava lisäarvo (joka voi olla seurausta eri tekijöistä, kuten koordinoinnin paranemisesta, oikeusvarmuudesta tai toiminnan vaikuttavuuden tai täydentävyyden paranemisesta). EU:n osallistumisesta saatavalla lisäarvolla tarkoitetaan tässä kohdassa arvoa, jonka EU:n osallistuminen tuottaa sen arvon lisäksi, joka olisi saatu aikaan pelkillä jäsenvaltioiden toimilla.

Unionin tason toimet ovat tarpeen, jotta voidaan nopeuttaa Moldovan taloudellista lähentymistä EU:n kanssa maan tiellä kohti mahdollista unionin jäsenyyttä. Tuen tarve on niin suurta, että Moldovan tarvitsemaa pitkäkestoista ulkoista tukea ei yksikään jäsenvaltio tai yksittäinen avunantaja pysty antamaan yksin. Unionilla on ainutlaatuinen asema, jonka ansiosta se voi antaa Moldovalle monivuotista ulkoista apua oikea-aikaisesti, koordinoidusti ja ennakoidusti. Unioni voi myös hyödyntää lainanottokapasiteettiaan ja antaa Moldovalle edullista lainaa sekä avustuksia monivuotisella perspektiivillä.

1.5.3 Vastaavista toimista saadut kokemukset

Tukivälineessä hyödynnetään kokemuksia vuonna 2020 perustetusta elpymis- ja palautumistukivälineestä sekä hiljattain ehdotetusta Ukrainan tukivälineestä, joka hyväksyttiin helmikuussa 2024. Tukiväline vastaa ennen kaikkea Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvutukivälinettä, jota ehdotettiin marraskuussa 2023 ja joka hyväksyttiin toukokuussa 2024. Jotta kaikkia ehdokkaita kohdeltaisiin tasapuolisesti, siinä otetaan mahdollisimman tarkasti huomioon asetus Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvutukivälineen perustamisesta lopullisessa muodossaan, jotta voidaan jo nyt ottaa huomioon kaikki lainsäätäjien ja muiden komission yksiköiden mahdolliset

huomautukset ja lisäykset. Tukivälineessä käytetään olemassa olevia mekanismeja eli suoraa rahoitusapua, joka muistuttaa budjettitukea, ja naapuruuspolitiikan investointijärjestelyä investointeihin. Molemmat välineet ovat osoittaneet, että EU:n rahoitus voi tarjota huomattavaa vipuvaikutusta, kun sitä käytetään yhdistettynä muiden rahoittajien tarjoaman rahoituksen kanssa.

1.5.4 Yhteensopivuus monivuotisen rahoituskehyksen kanssa ja mahdolliset synergiaedut suhteessa muihin kyseeseen tuleviin välineisiin

Ehdotetun tukivälineen on tarkoitus muodostaa unionille oikeudellinen väline, jonka avulla se voi tukea Moldovan sosioekonomista lähentymistä sen matkalla kohti unionin jäsenyyttä. Tukivälineen kokonaismäärä myönnetään lainoina ja tukena, jota ei makseta takaisin. Tuki, jota ei makseta takaisin, olisi rahoitettava naapuruusalueita koskevalle maantieteelliselle ohjelmalle asetuksen (EU) 2021/947 6 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti osoitetuista määrärahoista. Kaikkia NDICI – Globaali Eurooppa -välineen säännöksiä sovelletaan edelleen, jollei tässä asetuksessa toisin mainita. Lainojen muodossa annettavaa tukea on saatavilla enintään 1 500 miljoonaa euroa 1 päivän tammikuuta 2025 ja 30 päivän kesäkuuta 2029 välisellä ajanjaksolla. Tämä määrä ei sisälly asetuksen (EU) 2021/947 31 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun ulkosuhdetoimien takuujärjestelyn määrään. Lainat taataan yhteisestä vararahastosta 9 prosentin rahoitusasteella.

1.5.5 Arvio käytettävissä olevista rahoitusvaihtoehdoista, mukaan lukien mahdollisuudet määrärahojen uudelleenkohdentamiseen

Unionin talousarviosta tuetaan jo muiden ehdokasmaiden mahdollisen EU:hun liittymisen valmistelua liittymistä valmistelevasta tukivälineestä (IPA III), joka kattaa Länsi-Balkanin ja Turkin ja joka perustuu avustuksiin, rahoituslähteiden yhdistämiseen ja talousarviotakuisiin. Samaan aikaan Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvutukivälineellä pyritään nopeuttamaan ainoastaan Länsi-Balkanin sosioekonomista lähentymistä, ja se perustuu erilaiseen lähestymistapaan, jolla luodaan vahva yhteys uudistussitoumusten täyttämisen ja rahoituksen saannin välille.

Moldova osallistuu parhaillaan liittymisneuvotteluihin, mutta se kuuluu edelleen NDICI – Globaali Eurooppa -välineen piiriin ilman erityistä välinettä, jolla vastattaisiin liittymistä valmistelevasta tuesta aiheutuviin erityisiin lisätarpeisiin. Laajentumisprosessin vauhdittumisen myötä on tärkeää, että Moldovalle annetaan vastaavantasoinen tuki sen valmistautumiseksi mahdollista tulevaa liittymistä varten. IPA III -välineen pitkälle edenneen täytäntöönpanon vuoksi välinettä ei ole mahdollista avata uudelleen muille ehdokkaille siitä huolimatta, että välineen nojalla ei voida rahoittaa lainoja. Siksi tarvitaan uusi väline, jonka kautta voidaan tarjota samantasoista tukea rahoituksen ja menetelmien osalta kuin Länsi-Balkanille ja Ukrainalle.

Varmistaakseen uudistusohjelmassa yksilöityjen investointien sujuvan ja läpinäkyvän täytäntöönpanon komissio aikoo käyttää naapuruuspolitiikan investointijärjestelyn testattua menetelmää sekä säilyttää edellä mainitut ehdot.

1.6 Ehdotetun toimen/aloitteen ja sen rahoitusvaikutusten kesto

☒ **kesto on rajattu**

– ☐ toiminta alkaa [PP/KK]VVVV ja päättyy [PP/KK]VVVV.

– ☒ maksusitoumusmäärärahoihin kohdistuvat rahoitusvaikutukset koskevat vuosia 2025–2027 ja maksumäärärahoihin kohdistuvat rahoitusvaikutukset vuotta 2025 ja sen jälkeisiä vuosia.

☐ **kestoa ei ole rajattu**

– Käynnistysvaihe alkaa vuonna VVVV ja päättyy vuonna VVVV,

– minkä jälkeen toteutus täydessä laajuudessa.

1.7 Suunniteltu talousarvion toteuttamistapa / Suunnitellut talousarvion toteuttamistavat[6]

☒ **Suora hallinnointi**, jonka komissio toteuttaa käyttämällä

– ☐ yksiköitään, myös unionin edustustoissa olevaa henkilöstöään

– ☐ toimeenpanovirastoja

☐ **Hallinnointi yhteistyössä** jäsenvaltioiden kanssa

☒ **Välillinen hallinnointi**, jossa täytäntöönpanotehtäviä on siirretty

– ☐ kolmansille maille tai niiden nimeämille elimille

– ☐ kansainvälisille järjestöille ja niiden erityisjärjestöille (tarkennettava)

– ☐ Euroopan investointipankille ja Euroopan investointirahastolle

– ☐ varainhoitoasetuksen 70 ja 71 artiklassa tarkoitetuille elimille

– ☐ julkisoikeudellisille yhteisöille

– ☐ sellaisille julkisen palvelun tehtäviä hoitaville yksityisoikeudellisille elimille, joille annetaan riittävät rahoitustakuut

– ☐ sellaisille jäsenvaltion yksityisoikeuden mukaisille elimille, joille on annettu tehtäväksi julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuden täytäntöönpano ja joille annetaan riittävät rahoitustakuut

– ☐ sellaisille elimille tai henkilöille, joille on annettu tehtäväksi toteuttaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V osaston mukaisia yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan erityistoimia ja jotka nimetään asiaa koskevassa perussäädöksessä

– ☐ jäsenvaltioon sijoittautuneille jäsenvaltion yksityisoikeuden tai unionin oikeuden mukaisille elimille, joille voidaan alakohtaisten sääntöjen mukaisesti antaa tehtäväksi unionin varojen tai talousarviotakuiden hoitaminen, siltä osin kuin tällaiset elimet ovat julkisoikeudellisten elinten tai julkisen palvelun tehtäviä hoitavien yksityisoikeudellisten elinten määräysvallassa ja niillä on asianomaisten määräysvaltaa käyttävien elinten yhteisvastuullisten vakuuksien muodossa

[6] Kuvaukset talousarvion eri toteuttamistavoista ja viittaukset varainhoitoasetukseen ovat saatavilla budjettipääosaston BUDGpedia-verkkosivuilla osoitteessa: https://myintracomm.ec.europa.eu/corp/budget/financial-rules/budget-implementation/Pages/implementation-methods.aspx.

antamat riittävät rahoitustakuut tai vastaavat rahoitustakuut, jotka voidaan kunkin toimen osalta rajoittaa unionin tuen enimmäismäärään.

2. HALLINNOINTI

2.1 Seuranta- ja raportointisäännöt

Tarkemmat määrälliset ja laadulliset vaiheet määritellään uudistusohjelmassa (jonka komissio hyväksyy täytäntöönpanopäätöksellä), jotta maksuehtojen täyttymistä voidaan seurata. Moldova toimittaa puolivuosittain asianmukaisesti perustellun pyynnön rahoitustuen, jota ei makseta takaisin, ja lainan vapauttamisesta. Pyynnössä on osoitettava täytäntöönpanopäätöksessä yksilöityjen laadullisten ja määrällisten tavoitteiden perusteella, miten kyseiset ehdot on täytetty tyydyttävästi. Lisäksi Moldovan kanssa tehdyssä tukivälinettä koskevassa sopimuksessa asetetaan seurantaindikaattorit, joiden avulla voidaan seurata laajemmin edistymistä tukivälineen yleisten ja erityisten tavoitteiden osalta ja raportoida siitä. Komissio raportoi vuosittain Euroopan parlamentille, neuvostolle ja 27 artiklassa tarkoitetulle komitealle tukivälineestä myönnettyjen varojen käytöstä sekä edistymisestä tavoitteiden saavuttamisessa. Komissio tekee myös asetuksen jälkiarvioinnin.

2.2 Hallinnointi- ja valvontajärjestelmä(t)

2.2.1 Perustelut ehdotetu(i)lle talousarvion toteuttamistavalle(/-tavoille), rahoituksen toteutusmekanismille(/-mekanismeille), maksujärjestelyille sekä valvontastrategialle

Tukivälineen täytäntöönpanoa hallinnoidaan suoraan ja välillisesti. Osaa hallinnoidaan suoraan eli varat siirretään suoraan Moldovan talousarvioon, kun taas tietyn osan Moldova asettaa saataville NIP:n puitteissa hyväksyttyihin investointihankkeisiin.

Valvontastrategia mukautetaan kunkin pilarin täytäntöönpanoon seurannan, arvioinnin ja tarkastusten avulla. Erityistä huomiota kiinnitetään Moldovalle suorana rahoitusapuna annettujen varojen hoitoon ja Moldovan velvoitteeseen antaa ennalta määritelty prosenttiosuus NIP:n puitteissa hyväksytyille hankkeille. Varoja vapautetaan ennakkoon sovitun puolivuosittaisen aikataulun mukaisesti Moldovan esittämien pyyntöjen perusteella komission tarkistettua maksuehtojen täyttymisen. Käytössä olevien valvontamekanismien monitasoisuus toimii yhtenäisenä kehyksenä, jonka avulla voidaan varmistaa, että kaikki aiheelliset toimenpiteet unionin taloudellisten etujen suojaamiseksi ovat käytössä. Sillä varmistetaan, että suhteellisuusperiaate ja ne olosuhteet, joissa tukivälinettä käytetään, otetaan huomioon. Lisäksi uudistusohjelman mukaisilla toimenpiteillä olisi edistettävä tehokkaan julkisen varainhoidon ja valvontajärjestelmän parantamista, rahanpesun, veronkierron, veron vilpillisen välttelyn, petosten ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa sekä tehokasta valtiontukien valvontajärjestelmää, jotta voidaan varmistaa oikeudenmukaiset olosuhteet kaikille yrityksille. Uudistusohjelman on sisällettävä kuvaus tällaisista järjestelmistä ja lukuun 32 liittyvistä erityisistä tavoitteista, jotta Moldovaa voidaan tukea sen tarkastus- ja valvontavaatimusten saattamisessa unionin vaatimusten mukaisiksi. Jos varojen vapauttamista koskevaan pyyntöön sisältyy lukuun 32 liittyvä tavoite, komissio ei tee päätöstä, jolla hyväksytään varojen vapauttaminen, ellei se anna myönteistä arviota tällaisen tavoitteen täyttymisestä.

2.2.2 Tiedot todetuista riskeistä ja niiden vähentämiseksi käyttöön otetuista sisäisistä valvontajärjestelmistä

Rahoituksen osalta suurin riski liittyy siihen, että varojen maksamiseen kytketyt ehdot eivät täyty. Tämän riskin lieventämiseksi otetaan käyttöön seuraavat toimenpiteet:

– komission arvio asiaankuuluvien maksuehtojen täyttymisestä ennen varojen maksamista ja mahdollisuus varojen pidättämiseen;

– tukivälineen tavoitteiden saavuttamiseen myönnetyn tuen vähentäminen tai pidättäminen tai siihen käytettyjen varojen takaisinperintä tapauksissa, joissa on kyse unionin taloudellisia etuja vahingoittavista sääntöjenvastaisuuksista, petoksista, lahjonnasta ja eturistiriidoista, joita Moldova ei ole korjannut, tai Moldovan kanssa tehdyistä sopimuksista johtuvan velvoitteen vakavasta laiminlyönnistä;

– rahoituksen keskeyttäminen, jos Moldova ei täytä 5 artiklassa asetettuja ennakkoehtoja.

– jos varojen vapauttamista koskevaan pyyntöön sisältyy lukuun 32 liittyvä tavoite, komissio ei tee päätöstä, jolla hyväksytään varojen vapauttaminen, ellei se anna myönteistä arviota tällaisen tavoitteen täyttymisestä.

2.2.3 Valvonnan kustannustehokkuutta (valvontakustannusten suhde hallinnoitujen varojen arvoon) koskevat arviot ja perustelut sekä arviot maksujen suoritusajankohdan ja toimen päättämisajankohdan odotetuista virheriskitasoista

Rahoitus Moldovalle myönnetään varainhoitoasetuksen 125 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuna rahoituksena, joka ei perustu kustannuksiin.

2.3 Toimenpiteet petosten ja sääntöjenvastaisuuksien ehkäisemiseksi

Ehdotus sisältää erityissäännöksiä unionin taloudellisten etujen suojaamisesta. Tukivälineeseen liitetään vahva ja monitasoinen tarkastus- ja valvontajärjestelmä: Moldovan tarkastus- ja valvontajärjestelmät uudistetaan osana uudistusohjelmaan kirjattuja uudistuksia; lisäksi komissio voi suorittaa kansallisen talousarvion toteuttamista koskevia yksityiskohtaisia järjestelmätarkastuksia, jotka perustuvat riskinarviointiin ja vuoropuheluun kansallisten tarkastusviranomaisten kanssa, ja antaa suosituksia järjestelmien parantamiseksi. Myös OLAFilla, tilintarkastustuomioistuimella ja Euroopan syyttäjänvirastolla (EPPO) on oltava asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 mukaisesti tarvittavat valtuudet tehtäviensä hoitamiseen. Tukivälineen investointiosan täytäntöönpanoa hallinnoidaan kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa pilariarviointien ja niiden kanssa tehtyjen puitesopimusten pohjalta.

3. EHDOTUKSEN/ALOITTEEN ARVIOIDUT RAHOITUSVAIKUTUKSET

3.1 Kyseeseen tulevat monivuotisen rahoituskehyksen otsakkeet ja menopuolen budjettikohdat

- Talousarviossa jo olevat budjettikohdat

Monivuotisen rahoituskehyksen otsakkeiden ja budjettikohtien mukaisessa järjestyksessä.

Monivuotisen rahoituskehyksen otsake	Budjettikohta	Menolaji	Rahoitusosuudet			
	Numero	JM/EI-JM[3]	EFTA-mailta[4]	ehdokasmailta ja mahdollisilta ehdokasmailta[5]	muilta kolmansilta mailta	muut käyttötarkoitukseensa sidotut tulot
6	14.01.01.01 Naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen – Globaali Eurooppa tukimenot	EI-JM	EI	EI	EI	EI
6	14.02.01.11 Itäinen naapurusto	Jaks.	EI	EI	EI	EI
6	14.02.01.70 NDICI – Globaali Eurooppa – Yhteisen vararahaston rahoittaminen	Jaks.	EI	EI	EI	EI

3.2 Arvioidut vaikutukset määrärahoihin

3.2.1 Yhteenveto arvioiduista vaikutuksista toimintamäärärahoihin

– ☐ Ehdotus/aloite ei edellytä toimintamäärärahoja.

– ☒ Ehdotus/aloite edellyttää toimintamäärärahoja seuraavasti:

3.2.1.1 Hyväksytystä talousarviosta peräisin olevat määrärahat

milj. euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

Monivuotisen rahoituskehyksen otsake	6	Naapurialueet ja muu maailma

Pääosasto: NEAR			Vuosi **2025**[7]	Vuosi **2026**	Vuosi **2027**	**YHTEENSÄ**
○ Toimintamäärärahat						
14.02.01.11[8]	Sitoumukset	(1a)	93,600	93,600	93,600	**280,800**
	Maksut	(2a)	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.
14.02.01.70	Sitoumukset	(1b)	45,000	45,000	45,000	**135,000**
	Maksut	(2b)	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.
Tiettyjen ohjelmien määrärahoista katettavat hallintomäärärahat[9]						
14.01.01.01		(3)	1,400	1,400	1,400	**4,200**
NEAR-**pääosaston määrärahat YHTEENSÄ**	Sitoumukset	=1a+1b +3	140,000	140,000	140,000	**420,000**
	Maksut	=2a+2b +3	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.
○ Toimintamäärärahat YHTEENSÄ	Sitoumukset	4)	138,600	138,600	138,600	**415,800**

7 Vuosi N on ehdotuksen/aloitteen toteutuksen aloitusvuosi. ”N” korvataan oletetulla ensimmäisellä toteutusvuodella (esimerkiksi: 2021). Seuraavat vuodet täydennetään vastaavasti.

8 Virallisen budjettinimikkeistön mukaisesti.

9 Tekninen ja/tai hallinnollinen apu sekä EU:n ohjelmien ja/tai toimien toteuttamiseen liittyvät tukimenot (entiset BA-budjettikohdat), epäsuora ja suora tutkimustoiminta.

	Maksut	5)	p. m.	p. m.	p. m.	
○ Tiettyjen ohjelmien määrärahoista katettavat hallintomäärärahat YHTEENSÄ		6)	1,400	1,400	1,400	**4,200**
Monivuotisen rahoituskehyksen **OTSAKKEESEEN 6 kuuluvat määrärahat YHTEENSÄ**	Sitoumukset	=4+6	140,000	140,000	140,000	**420,000**
	Maksut	=5+6	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.

Monivuotisen rahoituskehyksen otsake	**7**	”Hallintomenot”[10]				
Naapuruuspolitiikan ja laajentumisneuvottelujen pääosasto		Vuosi **2024**	Vuosi **2025**	Vuosi **2026**	Vuosi **2027**	**MRK YHTEENSÄ 2021–2027**
• Henkilöresurssit		0,000	0,356	0,356	0,356	**1,068**
• Muut hallintomenot		0,000	0,000	0,000	0,000	**0,000**
NEAR-PÄÄOSASTO YHTEENSÄ	Määrärahat	**0,000**	0,356	0,356	0,356	**1,068**

Monivuotisen rahoituskehyksen OTSAKKEESEEN 7 kuuluvat määrärahat YHTEENSÄ	(Sitoumukset yhteensä = maksut yhteensä)	**0,000**	0,356	0,356	0,356	**1,068**

milj. euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

		Vuosi **2024**	Vuosi **2025**	Vuosi **2026**	Vuosi **2027**	**MRK YHTEENSÄ 2021–2027**
Monivuotisen rahoituskehyksen OTSAKKEIDEN 1–7	Sitoumukset	**0,000**	**140,356**	**140,356**	**140,356**	**421,068**
määrärahat YHTEENSÄ	Maksut	**0,000**	**140,356**	**140,356**	**140,356**	**421,068**

10 Tarvittavat määrärahat olisi määritettävä käyttämällä vuosittaisia keskimääräisiä kustannuksia, jotka ovat saatavilla asianmukaisella BUDGpedia-verkkosivulla.

3.2.2 Arvioidut toimintamäärärahoista rahoitetut tuotokset (ei täydennetä erillisvirastojen osalta)

maksusitoumusmäärärahat, milj. euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

Yleistavoitteet	Vuosi **2025**	Vuosi **2026**	Vuosi **2027**	**YHTEENSÄ**
a) Tukea laajentumisprosessia nopeuttamalla mukautumista unionin arvoihin, säädöksiin, sääntöihin, normeihin, politiikkoihin ja käytäntöihin, jäljempänä ’säännöstö’, hyväksymällä ja panemalla täytäntöön uudistuksia tulevaa unionin jäsenyyttä silmällä pitäen	138,600	138,600	138,600	**415,800**
b) Tukea Moldovan asteittaista yhdentymistä unionin sisämarkkinoihin				
c) Nopeuttaa Moldovan talouden sosioekonomista lähentymistä unionin kanssa				
Määrärahat YHTEENSÄ	138,600	138,600	138,600	**415,800**

3.2.3 Yhteenveto arvioiduista vaikutuksista hallintomäärärahoihin

– ☐ Ehdotus/aloite ei edellytä hallintomäärärahoja.

– ☒ Ehdotus/aloite edellyttää hallintomäärärahoja seuraavasti:

3.2.3.1 Hyväksytystä talousarviosta peräisin olevat määrärahat

HYVÄKSYTYT MÄÄRÄRAHAT	Vuosi 2024	Vuosi 2025	Vuosi 2026	Vuosi 2027	YHTEENSÄ 2021–2027
OTSAKE 7					
Henkilöresurssit	0,000	0,356	0,356	0,356	**1,068**
Muut hallintomenot	0,000	0,000	0,000	0,000	**0,000**
OTSAKE 7, välisumma	**0,000**	0,356	0,356	0,356	**1,068**
OTSAKKEESEEN 7 sisältymättömät					
Henkilöresurssit	0,000	0,661	0,661	0,661	**1,983**
Muut hallintomenot	0,000	0,739	0,739	0,739	**2,217**
OTSAKKEESEEN 7 sisältymättömät, välisumma	**0,000**	1,400	1,400	1,400	**4,200**
YHTEENSÄ	**0,000**	**1,756**	**1,756**	**1,756**	**5,268**

Henkilöresursseja ja muita hallintomenoja koskeva määrärahatarve katetaan toimen hallinnointiin jo osoitetuilla pääosaston määrärahoilla ja/tai pääosastossa toteutettujen uudelleenjärjestelyjen tuloksena saaduilla määrärahoilla sekä tarvittaessa sellaisilla lisäresursseilla, jotka toimea hallinnoiva pääosasto voi saada käyttöönsä vuotuisessa määrärahojen jakomenettelyssä talousarvion puitteissa. Edellä esitetyt luvut edustavat naapuruuspolitiikan ja laajentumisneuvottelujen pääosaston lisätarpeita.

Kuvaus henkilöstön tehtävistä:

Virkamiehet ja väliaikaiset toimihenkilöt	Kokoaikaisten työntekijöiden tehtäviin kuuluvat toimintalinjojen kehittäminen, oikeudelliset kysymykset erityisesti hankintojen osalta, varainhoito, sopimusten hallinnointi, tarkastus, valvonta, raportointi ja arviointi. 2 hallintovirkamiestä.
Ulkopuolinen henkilöstö	3 päätoimipaikassa ja 2 edustustossa Moldovassa. Haettujen kokoaikaisten työntekijöiden tehtäviin kuuluvat toimintalinjojen kehittäminen, oikeudelliset kysymykset erityisesti hankintojen osalta, varainhoito, sopimusten hallinnointi, tarkastus, valvonta, raportointi ja arviointi.

3.2.4 Henkilöresurssien arvioitu tarve

– ☐ Ehdotus/aloite ei edellytä henkilöresursseja.

– ☒ Ehdotus/aloite edellyttää henkilöresursseja seuraavasti:

3.2.4.1 Hyväksytystä talousarviosta katettavat

Arvio kokoaikaiseksi henkilöstöksi muutettuna[11]

HYVÄKSYTYT MÄÄRÄRAHAT	Vuosi 2024	Vuosi 2025	Vuosi 2026	Vuosi 2027

[11] Ilmoittakaa taulukon alla, kuinka monta ilmoitettuun määrään kuuluvaa kokoaikaista työntekijää on jo osoitettu toimen hallinnointiin ja/tai voidaan uudelleenjärjestelyjen tuloksena osoittaa pääosastossanne, ja mitkä ovat nettotarpeenne.

• Henkilöstötaulukkoon sisältyvät virat/toimet (virkamiehet ja väliaikaiset toimihenkilöt)					
20 01 02 01 (päätoimipaikka ja komission edustustot EU:ssa)		0	0	0	0
20 01 02 03 (unionin edustustot)		0	0	0	0
01 01 01 01 (epäsuora tutkimustoiminta)		0	0	0	0
01 01 01 11 (suora tutkimustoiminta)		0	0	0	0
Muu budjettikohta (mikä?)		0	0	0	0
• Ulkopuolinen henkilöstö (kokoaikaiseksi muutettuna)					
20 02 01 (kokonaismäärärahoista katettavat sopimussuhteiset toimihenkilöt ja kansalliset asiantuntijat)		0	0	0	0
20 02 03 (sopimussuhteiset ja paikalliset toimihenkilöt, kansalliset asiantuntijat ja nuoremmat asiantuntijat unionin edustustoissa)		0	0	0	0
Hallinnollisen tuen budjettikohta [14.01.01.01]	– päätoimipaikassa	0	0	0	0
	– unionin edustustoissa	0	0	0	0
01 01 01 02 (sopimussuhteiset toimihenkilöt, kansalliset asiantuntijat – epäsuora tutkimustoiminta)		0	0	0	0
01 01 01 12 (sopimussuhteiset toimihenkilöt ja kansalliset asiantuntijat – suora tutkimustoiminta)		0	0	0	0
Muu budjettikohta (mikä?) – Otsake 7		0	0	0	0
Muu budjettikohta (mikä?) – Otsakkeen 7 ulkopuolella		0	0	0	0
YHTEENSÄ		**0**	**0**	**0**	**0**

Ehdotuksen toteuttamiseksi tarvittava henkilöstö (kokoaikaiseksi muutettuna):

	Komission yksiköissä käytettävissä oleva nykyinen henkilöstö kattaa	**Poikkeuksellinen lisähenkilöstö***		
		Rahoitetaan otsakkeesta 7	**Rahoitetaan BA-budjettikohdasta**	**Rahoitetaan maksuilla**
Henkilöstötaulukkoon sisältyvät virat/toimet	**Ei sovelleta**	Ei sovelleta	2	Ei sovelleta
Ulkopuolinen henkilöstö (sopimussuhteiset toimihenkilöt, kansalliset asiantuntijat ja vuokrahenkilöstö)	**Ei sovelleta**	Ei sovelleta	5	Ei sovelleta

Kuvaus henkilöstön tehtävistä:

Virkamiehet ja väliaikaiset toimihenkilöt	Kokoaikaisten työntekijöiden tehtäviin kuuluvat toimintalinjojen kehittäminen, oikeudelliset kysymykset erityisesti hankintojen osalta, varainhoito, sopimusten hallinnointi, tarkastus, valvonta, raportointi ja arviointi. 2 hallintovirkamiestä.
Ulkopuolinen henkilöstö	3 päätoimipaikassa ja 2 edustustossa Moldovassa. Haettujen kokoaikaisten työntekijöiden tehtäviin kuuluvat toimintalinjojen kehittäminen, oikeudelliset kysymykset erityisesti hankintojen osalta, varainhoito, sopimusten hallinnointi, tarkastus, valvonta, raportointi ja arviointi.

3.2.5 Yhteenveto arvioiduista vaikutuksista digitaaliteknologiaan liittyviin investointeihin

Pakollinen: jäljempänä olevaan taulukkoon olisi sisällytettävä paras arvio ehdotuksen/aloitteen aiheuttamista digitaaliteknologiaan liittyvistä investoinneista.

Jos ehdotuksen/aloitteen toteuttaminen sitä edellyttää, otsakkeen 7 määrärahat olisi poikkeuksellisesti esitettävä nimetyllä rivillä.

Otsakkeiden 1–6 määrärahat olisi otettava huomioon ”toimenpideohjelmien ohjelmatason tietotekniikkamenoina”. Näillä menoilla tarkoitetaan toimintatalousarviota, jota käytetään suoraan aloitteen täytäntöönpanoon liittyvien tietoteknisten alustojen/välineiden uudelleenkäyttöön/ostoon/kehittämiseen sekä niihin liittyviin investointeihin (esim. lisenssit, koulutus, tietojen säilyttäminen). Tässä taulukossa annettujen tietojen olisi oltava yhdenmukaisia 4 jaksossa ”Digitaaliset ulottuvuudet” esitettyjen yksityiskohtien kanssa.

YHTEENSÄ Digitaaliteknologiaan ja tietotekniikkaan liittyvät määrärahat	Vuosi **2024**	Vuosi **2025**	Vuosi **2026**	Vuosi **2027**	**MRK YHTEENSÄ 2021–2027**
OTSAKE 7					
Tietotekniikkamenot (toimielintasolla)	0,000	0,000	0,000	0,000	**0,000**
OTSAKE 7, välisumma	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**
OTSAKKEESEEN 7 sisältymättömät					
Toimenpideohjelmien ohjelmatason tietotekniikkamenot	0,000	0,000	0,000	0,000	**0,000**
OTSAKKEESEEN 7 sisältymättömät, välisumma	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**
YHTEENSÄ	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**

3.2.6 Yhteensopivuus nykyisen monivuotisen rahoituskehyksen kanssa

Ehdotus/aloite

– ☐ voidaan rahoittaa kokonaan kohdentamalla menoja uudelleen monivuotisen rahoituskehyksen kyseisen otsakkeen sisällä.

– ☐ edellyttää monivuotisen rahoituskehyksen kyseiseen otsakkeeseen sisältyvän kohdentamattoman liikkumavaran ja/tai monivuotista rahoituskehystä koskevassa asetuksessa määriteltyjen erityisvälineiden käyttöä.

– ☐ edellyttää monivuotisen rahoituskehyksen tarkistamista.

3.2.7 Ulkopuolisten tahojen rahoitusosuudet

Ehdotus/aloite

– ☐ rahoittamiseen ei osallistu ulkopuolisia tahoja.

– ☐ rahoittamiseen osallistuu ulkopuolisia tahoja seuraavasti (arvio):

Määrärahat, milj. euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

	Vuosi **2024**	Vuosi **2025**	Vuosi **2026**	Vuosi **2027**	Yhteensä
Rahoitukseen osallistuva taho					
Yhteisrahoituksella katettavat määrärahat YHTEENSÄ					

3.3 Arvioidut vaikutukset tuloihin

– ☒ Ehdotuksella/aloitteella ei ole vaikutuksia tuloihin.

– ☐ Ehdotuksella/aloitteella on vaikutuksia tuloihin seuraavasti:

  – ☐ vaikutukset omiin varoihin

  – ☐ vaikutukset muihin tuloihin

  – ☐ tulot on kohdennettu menopuolen budjettikohtiin

milj. euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

Tulopuolen budjettikohta:	Käytettävissä olevat määrärahat kuluvana varainhoitovuonna	Ehdotuksen/aloitteen vaikutus[12]			
		Vuosi **2024**	Vuosi **2025**	Vuosi **2026**	Vuosi **2027**
Momentti ….					

Vastaava(t) menopuolen budjettikohta (budjettikohdat) käyttötarkoitukseensa sidottujen tulojen tapauksessa:

Muita huomautuksia (esim. tuloihin kohdistuvan vaikutuksen laskentamenetelmä/-kaava tai muita lisätietoja).

4. DIGITAALISET ULOTTUVUUDET

4.1 Vaatimukset, joilla on merkitystä digitalisaation kannalta

4.2 Data

4.3 Digitaaliset ratkaisut

[12] Perinteiset omat varat (tulli- ja sokerimaksut) on ilmoitettava nettomääräisinä eli bruttomäärästä on vähennettävä kantokuluja vastaava 20 prosentin osuus.

4.4 Yhteentoimivuusarviointi

4.5 Toimenpiteet digitaalisen täytäntöönpanon tukemiseksi
